

mulier instituut

Tussenstand lokale sportakkoorden

Procesevaluatie en inhoudsanalyse

Marieke Reitsma

Ine Pulles

Hugo van der Poel

Ad Hoogendam

Tussenstand lokale sportakkoorden

Procesevaluatie en inhoudsanalyse

Met steun van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

**Marieke Reitsma
Ine Pulles
Hugo van der Poel
Ad Hoogendam**

**Met medewerking van Saskia Grootens, Annejan Alberts, Emmely Pennings
en Agnes van Suijlekom**

© Mulier Instituut
Utrecht, maart 2020

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T [@mulierinstituut](https://twitter.com/mulierinstituut)

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	8
1.1 Leeswijzer	8
1.2 Lerend beleid	8
1.3 Methode	9
2. Kenmerken doorlopen proces en lokale sportakkoorden	11
2.1 Algemene kenmerken lokale akkoorden	11
2.2 Afstemming met lokaal (sport)beleid	11
2.3 Doorlooptijd en tijdsinvestering	12
2.4 Aantal bijeenkomsten	13
2.5 Verloop proces in stappen	13
3. Deelthema's	15
3.1 Inclusief sporten en bewegen	16
3.2 Duurzame sportinfrastructuur	18
3.3 Vitale sport- en beweegaanbieders	20
3.4 Positieve sportcultuur	21
3.5 Van jongs af aan vaardig in bewegen	23
3.6 Topsport die inspireert	24
3.7 Integraliteit van thema's	25
4. Betrokkenheid partijen en samenwerking	27
4.1 Betrokken partijen	27
4.2 Betrokken beleidsterreinen	28
4.3 Mate van betrokkenheid	29
4.4 Nieuwe samenwerkingen	30
5. Afspraken en borging	32
5.1 Financiering	32
5.2 Monitoring en evaluatie	33
5.3 Borging	33
5.4 Uitvoering en borging door buurtsportcoaches en services	34
6. Data en ondersteuning	36
6.1 Startfoto en data	36
6.2 Ondersteuning	37
7. Reflectie door sportformateurs	39
7.1 Meerwaarde van de rol van sportformateur	39
7.2 Succesfactoren en knelpunten in het proces	40
7.3 Uitvoering van het gesloten akkoord	42
8. Slotbeschouwing	43
Bijlage 1. Nationaal Sportakkoord en monitoring	46
Bijlage 2. Regeling lokale sportakkoorden	48
Bijlage 3. Zoektermen documentanalyse lokale sportakkoorden	51
Bijlage 4. Ondertekenaars van de lokale sportakkoorden	54

Managementsamenvatting

Deze tussentijdse rapportage maakt deel uit van de serie voortgangsrapportages ten behoeve van de monitoring van het Nationaal Sportakkoord 'Sport Verenigt Nederland'. In dit rapport staan de gemeenten centraal die tussen april 2019 en november 2019 een lokaal sportakkoord hebben gevormd en ondertekend (ook wel de '1^e tranche gemeenten' genoemd). Het proces om te komen tot een lokaal sportakkoord is door de sportformateurs geëvalueerd en de ondertekende akkoorden zijn op de inhoud geanalyseerd. Het onderzoek is uitgevoerd met een vragenlijst onder de sportformateurs die een lokaal sportakkoord hebben opgeleverd (peildatum 8 november 2019, n=34) en een documentanalyse van de opgeleverde akkoorden (n=39).

Kenmerken doorlopen proces en lokale sportakkoorden

De omvang, vorm en inhoud van de eerste tranche lokale sportakkoorden verschilt sterk. Voor de meeste gemeenten die een lokaal of regionaal sportakkoord hebben gesloten, is het akkoord een aanvulling op het lokale gemeentelijke sportbeleid (71%). In enkele gevallen is het gesloten sportakkoord een vervanging van het lokale sportbeleid of een uitvoeringsplan van het lokale beleid (beide 12%). In de overige gemeenten (6%) staat het sportakkoord volledig los van het sportbeleid. Daarnaast heeft er regelmatig afstemming plaatsgevonden van het lokaal sportakkoord met ander lokaal beleid dat raakt aan sport, bewegen en gezondheid. Het preventieakkoord wordt daarbij het vaakst genoemd (door 59% van de sportformateurs) en in bijna de helft van de trajecten heeft afstemming met de JOGG-aanpak en zorgbeleid plaatsgevonden. De afstemming met de JOGG-aanpak heeft met name plaatsgevonden in JOGG gemeenten.

De sportformateurs die de 34 trajecten hebben begeleid, zijn in het voorjaar van 2019 gestart. Bijna alle trajecten zijn naar zeggen van de sportformateur volgens planning verlopen. De gemiddelde doorlooptijd van de trajecten is 24 weken (ongeveer 5,5 maanden). In de trajecten zijn door de formateurs gemiddeld zeven groepsbijeenkomsten georganiseerd, en daarnaast uiteenlopende aantallen bilaterale bijeenkomsten (variërend van één tot 60).

Deelthema's

Het deelthema waar in de lokale sportakkoorden de meeste aandacht naar uitgaat, is het thema inclusief sporten en bewegen, gevolgd door van jongs af aan vaardig in bewegen en vitale sport- en beweegaanbieders. Ook de deelthema's duurzame sportinfrastructuur en positieve sportcultuur zijn in de lokale akkoorden geland, maar in mindere mate. Het thema topsport is in de lokale akkoorden nauwelijks opgepakt. Dit komt mogelijk doordat dit thema op landelijk niveau nog niet uitgewerkt is en topsport niet zozeer een lokale aangelegenheid is.

Het staat de betrokkenen op lokaal of regionaal niveau vrij om een selectie van de deelthema's nader uit te werken, afhankelijk van de vraagstukken die lokaal spelen. Uit de analyse blijkt dat gemeenten de thema's op eigen wijze hebben ingevuld, bijvoorbeeld door één of twee onderwerpen uit te lichten of combinaties van thema's te maken die passen bij de lokale context. Zo zijn niet alleen de zes deelthema's in de lokale sportakkoorden uitgewerkt, maar zijn er ook lokale allianties die voor andere aandachtsgebieden hebben gekozen. Het gaat hierbij veelal om gezondheid, gezonde leefstijl en vitaliteit. In de lokale processen heeft regelmatig afstemming plaatsgevonden met lokaal beweeg- of gezondheidsbeleid (bijv. preventieakkoord, JOGG-aanpak).

Binnen de lokale sportakkoorden, met name als het gaat om inclusiviteit, gaat veel aandacht uit naar specifieke doelgroepen. Zo worden de doelgroepen jongeren, ouderen en mensen met een beperking veelvuldig als doelgroepen genoemd. Ook wordt verenigingsondersteuning in veel lokale akkoorden als

ambitie genoemd, met als doel het vitaliseren van sport en beweegaanbieders. Verenigingen blijken bij algemene en sporttakoverstijgende problemen behoefte te hebben aan samenwerking met andere verenigingen of sportaanbieders. Het versterken van sportaanbieders behoort tot het takenpakket van de Adviseurs Lokale Sport. Zij kunnen een nadrukkelijke rol vervullen in het ondersteunen van verenigingen, met name bij het achterhalen van de precieze behoeften van aanbieders en het inspireren met grotendeels al bestaande mogelijkheden. Een aandachtspunt voor de sportlijn in het algemeen en de Adviseurs Lokale Sport in het bijzonder is om voldoende aandacht te hebben voor overkoepelende vraagstukken en daarbij een sporttakoverstijgende aanpak te hanteren. Sportaanbieders en andere betrokkenen op lokaal niveau kunnen daarbij zelf het initiatief nemen en de Adviseur Lokale Sport een dergelijke vraag of opdracht voorleggen.

Betrokkenheid partijen en samenwerking

De gemeente, sportorganisaties en maatschappelijke organisaties zijn in alle geëvalueerde lokale processen betrokken. De sportformateurs zijn tevreden over de mate waarin deze partijen betrokken zijn geweest. Zij zijn het meest tevreden over de betrokkenheid van de gemeente en noemen dit vaak als een van de belangrijkste succesfactoren: het gaat dan met name om de open houding en bereidheid tot domeinoverstijgend denken. Wat betreft aantallen zijn de sportverenigingen het beste vertegenwoordigd. Partijen uit het bedrijfsleven blijken in mindere mate bij de lokale sportakkoorden betrokken geweest, hier zijn sportformateurs het minst tevreden over.

Over het algemeen kan gezegd worden dat hoe concreter gesproken wordt over thema's, ambities en maatregelen, des te moeizamer dat onderdeel van het proces is verlopen. Met name het bepalen van de inzet en (financiële) bijdragen van partijen wordt door de sportformateurs als moeizaam ervaren. In trajecten waar de betrokkenheid van andere sportaanbieders (anders dan sportverenigingen) en maatschappelijke organisaties groter is, verlopen de 'moeilijke' onderdelen van het proces, het maken van concrete afspraken van bijdrage, inzet en lasten, beter. De betrokkenheid en vertegenwoordiging van partijen is volgens de sportformateurs een van de meest belangrijke succesfactoren in het proces. Dat het bereiken en betrokken houden van deze organisaties niet altijd vanzelf gaat mag duidelijk zijn. Enkele sportformateurs geven aan dat zij dit als knelpunt in het lokale proces ervaren hebben. Met name het *betrekken* van bedrijven en het betrokken *houden* van vrijwilligersorganisaties is lastig. Sportformateurs geven aan dat de opkomst van bedrijven bij de bijeenkomsten laag is, maar dat ze zelf ook niet altijd voldoende hebben geïnvesteerd in het uitnodigen van bedrijven. Daarnaast merken ze dat vrijwilligersorganisaties niet altijd de tijdsinvestering kunnen opbrengen om betrokken te blijven. Het is belangrijk dat in de gemeenten die nog met een lokaal sportakkoord aan de slag gaan, voldoende aandacht uitgaat naar het benaderen van organisaties en het investeren in een netwerk. De sportformateur zou dit proces kunnen bewaken en dient hiervoor voldoende tijd in te plannen.

De sportformateurs zijn van mening dat het doorlopen proces op lokaal niveau heeft bijgedragen aan het versterken en bundelen van de lokale sportpartijen (74%). Daarnaast zijn er met het sluiten van het lokale akkoord nieuwe contacten of samenwerkingen ontstaan tussen sportpartijen en maatschappelijke organisaties. In de meeste gevallen (76%) gaat dit om minstens drie nieuwe contacten en bij een aantal gaat het zelfs om meer dan tien nieuwe contacten of vormen van samenwerking.

Afspraken en borging

In bijna alle akkoorden (92%) zijn de ambities in concrete maatregelen uitgewerkt. Ondanks dat sportformateurs dit een moeizamer onderdeel van het proces vonden, lijken de lokale coalities er gezamenlijk in geslaagd om maatregelen te formuleren. In bijna alle lokale processen (82%) is volgens de sportformateurs over de financiering van de maatregelen gesproken. Uiteindelijk zijn in ongeveer de helft van de opgeleverde sportakkoorden afspraken over de financiering van de maatregelen opgenomen,

bijvoorbeeld over de besteding van het uitvoeringsbudget of het gemeentelijk budget voor sport. De financiën worden door sportformaters als knelpunt in het proces benoemd. Het gaat met name om een beperkt uitvoeringsbudget en enkele keren om een te beperkt aantal uren voor de sportformateur. Daarnaast wordt verwacht dat de specifieke verdeling van het uitvoeringsbudget, afspraken voor als het uitvoeringsbudget is uitgeput of verlopen is, cofinanciering en de financiële bijdrage van de gemeente in de toekomst knelpunten kunnen zijn. Om die reden is het aan te bevelen om ervoor te zorgen dat in de nog af te sluiten lokale akkoorden daadwerkelijk afspraken worden opgenomen over de verdeling van financiële verantwoordelijkheden.

In de helft van de lokale trajecten (50%) zijn volgens de formaters afspraken gemaakt over monitoring en evaluatie van het sportakkoord. Deze afspraken hebben meestal betrekking op de partijen of personen die hiervoor verantwoordelijk zijn, gevolgd door het moment en de frequentie van monitoring en evaluatie. Daarnaast geeft 38 procent van de sportformaters aan dat deze afspraken (momenteel) nog worden gemaakt. Monitoring en evaluatie blijkt in 62 procent van de opgeleverde sportakkoorden daadwerkelijk te zijn benoemd. Monitoring en evaluatie kunnen een bijdrage leveren aan het inzichtelijk maken van de successen in het traject, maar bieden ook waardevolle inzichten om het lokale proces bij te sturen (lerend beleid). Het vieren van kleine successen is goed voor het voeden en onderhouden van eigenaarschap en uiteindelijk de borging van het sportakkoord. Vanuit het perspectief van lerend beleid, eigenaarschap en borging is het dus belangrijk dat er lokaal voldoende aandacht uitgaat naar monitoring en evaluatie.

In de meeste gevallen (47%) lijkt de uitvoering van het gesloten akkoord gestuurd of bewaakt te worden door de stuurgroep of projectgroep. Ook wordt dit bij de beleidsmedewerker(s) sport van de gemeente of de sportraad belegd. In nagenoeg geen enkel lokaal traject (3%) zal de buurtsportcoach deze rol op zich nemen (mogelijk is de buurtsportcoach wel onderdeel van de projectgroep). Een aantal sportformaters adviseert om een structurele vorm van ondersteuning in te richten om zo de voortgang te bewaken. Dat kan volgens hen middels het aanhouden van de stuurgroep en het vergroten van hun rol, meer regie en ondersteuning vanuit de gemeente of middels een externe adviseur of procesbegeleider die betrokken blijft. Belangrijke taken bij de sturing of bewaking van het sportakkoord zijn volgens de sportformaters het vasthouden en blijven stimuleren van de energie die is ontstaan en het vergroten van de betrokkenheid van organisaties, in het bijzonder het betrokken houden van vrijwilligers en sportverenigingen. Op lokaal niveau zou geïnventariseerd kunnen worden of de buurtsportcoach deze rol op zich zou kunnen nemen. Buurtsportcoaches zijn sportprofessionals die bekend zijn met de relevante lokale partijen, de beleidscontext en vervullen vaak een verbindende en uitvoerende functie. Wanneer het functieprofiel van (een van) de buurtsportcoach(es) aansluit bij deze opgave en deze over de juiste kwaliteiten beschikt, dan zou een buurtsportcoach deze taak kunnen vervullen.

De verwachtingen van de sportformaters met betrekking tot de uitvoering van de lokale sportakkoorden zijn positief. Het lokale draagvlak is groot en de sportformaters zijn van mening dat zowel de uitvoering van de gemaakte afspraken als het voortbestaan van het lokale netwerk voldoende geborgd zijn. Toch is borging een aandachtspunt. Het creëren van eigenaarschap kost tijd, maar is cruciaal voor de uitvoering van de afgesproken maatregelen en het voortbestaan van lokale netwerken. Sportformaters ervaren eigenaarschap en de concrete uitvoering van maatregelen als knelpunt. Het blijkt lastig om in het proces van ambities tot concrete maatregelen te komen. Daarbij wordt voornamelijk aangegeven dat het moeilijk is eigenaarschap voor concrete maatregelen bij lokale partijen te creëren. Sportformaters verwachten dat ze het betrokken houden van met name vrijwilligers en sportverenigingen als knelpunten in de uitvoering van het akkoord tegen zullen komen. Het gevaar bestaat dat professionele organisaties of de gemeente na de sluiting van het akkoord te veel gaan regelen, en dat hiermee de aansluiting van de vrijwilligersorganisaties verloren gaat. Daarnaast is het belangrijk om de energie onder de betrokken partijen vast te houden en dit blijvend te stimuleren. Het is aan te bevelen om in de lokale processen de tijd te nemen om elkaar te leren kennen en onderling vertrouwen op te bouwen, dit zorgt uiteindelijk voor meer eigenaarschap. Een aandachtspunt hierbij is dat de sportformateur veel heeft geïnvesteerd in

de betrokkenheid en het opbouwen van vertrouwen, maar zijn of haar rol in principe ophoudt bij oplevering van het sportakkoord. Een goede overdracht van de formateur aan een volgende persoon of organisatie is van groot belang.

Data en ondersteuning

De meerderheid van de sportformateurs (85%) geeft aan dat er een startfoto is gemaakt. Ongeveer twee derde van hen gaf aan dat de benodigde data voor het maken van de startfoto beschikbaar waren. Uit de documentanalyse blijkt dat in negentien akkoorden daadwerkelijk een startfoto, of een overzicht van de situatie in de gemeente aan de hand van data, is opgenomen in het lokaal sportakkoord. Mogelijk is er in een deel van de trajecten wel een startfoto gemaakt, maar is deze niet in het uiteindelijke sportakkoord opgenomen. Geen enkele formateur gaf aan geen data te hebben gebruikt voor het opstellen van het akkoord. Het gebruik van data lijkt daarmee een vast onderdeel van de werkwijze van de sportformateur.

Bijna alle sportformateurs (94%) zijn bij de kick off bijeenkomst geweest en ruim de helft (56%) is bij een intervisiebijeenkomst die door VSG is georganiseerd, geweest. Ongeveer acht op de tien sportformateurs beoordelen deze bijeenkomsten als goed of zeer goed. Vanuit de sportlijn is de Adviseur Lokale Sport aangesteld om de betrokkenheid van de sport bij de lokale sportakkoorden te versterken en sportaanbieders te ondersteunen. In 28 van de 34 trajecten heeft de sportformateur met de adviseur samengewerkt. De helft van deze formateurs vond de samenwerking (zeer) goed, en bijna een derde beoordeelde deze als matig of onvoldoende. De Adviseurs Lokale Sport hebben het vaakst aan het lokale akkoord bijdragen door het leveren van ideeën of initiatieven en door het verbeteren van de kennis en professionaliteit van lokale sportaanbieders. Eén op de vijf sportformateurs heeft geen bijdrage van de adviseur ervaren. Een aantal keer wordt genoemd dat er weinig bijdrage was, omdat de adviseur pas betrokken raakte toen het proces voor het lokale sportakkoord al een eind op weg was. Gemeenten die als 2e tranche aan de regeling deelnemen zullen mogelijk in grotere mate profijt kunnen hebben van de inzet van de Adviseurs Lokale Sport. Het is aan te bevelen om deze gemeenten voldoende en tijdig te informeren over de mogelijkheden met de inzet van de Adviseurs Lokale Sport. Daarnaast is het in de 2^e tranche belangrijk dat er afstemming plaatsvindt tussen de sportformateur en adviseur over de taakverdeling, omdat dan twee ‘nieuwe’ functionarissen een rol spelen in het lokale proces. Een bevraging van de Adviseurs Lokale Sport maakt geen onderdeel uit van deze rapportage.

Reflectie door sportformateurs

Zoals hierboven al beschreven ervaren de sportformateurs de betrokkenheid en samenwerking met partijen, en in het bijzonder de gemeente als succesfactor, en financiën en eigenaarschap als knelpunt. Succesfactoren die daarnaast zijn genoemd hebben betrekking op de bestaande lokale situatie waarin sportformateurs terecht komen. Een bestaand goed netwerk of de aanwezigheid van goede beschikbare lokale data helpt de sportformateur in zijn werk. Verder geven sportformateurs aan dat het praktisch maken van ambities en doelen die nog niet concreet zijn, een succesfactor is om alle soorten partijen te betrekken. Met name voor uitvoerende organisaties wordt het duidelijker wat het sportakkoord kan bijdragen, wanneer de maatregelen concreet, praktisch en niet te veelomvattend zijn. Betrokkenheid van partijen en de rol van de gemeente zijn genoemde succesfactoren, maar ook (in mindere mate) genoemde knelpunten. Hieruit blijkt dat elke lokale situatie sterk verschilt. Overige knelpunten zijn het kort ervaren tijdspad, met name door de tussenliggende vakantieperiode en een beperkt uitvoeringsbudget.

Sportformateurs zijn van mening dat de meerwaarde van hun bijdrage aan het lokale proces vooral heeft gezeten in hun onafhankelijke positie en rol als verbinder. Daarnaast geven zij aan over de kwaliteiten, kennis en informatie te beschikken om een dergelijk lokaal proces te begeleiden en inhoudelijk bij te kunnen dragen. Tot slot zien zij hun meerwaarde ook terug in het inspireren en enthousiasmeren van belangrijke personen en organisaties.

1. Inleiding

Dit rapport betreft een tussentijdse rapportage in de serie voortgangsrapportages ten behoeve van de monitoring van het Nationaal Sportakkoord 'Sport Verenigt Nederland' (bijlage 1). De groep gemeenten die tussen april 2019 en november 2019 een lokaal sportakkoord heeft gevormd en ondertekend (ook wel de '1^e tranche gemeenten' genoemd) staat in dit rapport centraal. De rapportage gaat in op het proces om te komen tot een lokaal sportakkoord en de inhoud van de ondertekende akkoorden. Zo kan binnen het netwerk van partners geleerd worden van de tussentijdse feedback op proces en inhoud en kunnen processen voortdurend worden verbeterd. De resultaten kunnen in het kader van lerend beleid worden gebruikt door de sportformatoren en de strategische partners van het sportakkoord bij het opstellen van lokale sportakkoorden in de 2^e en 3^e tranche gemeenten.

1.1 Leeswijzer

Deze rapportage dient voornamelijk als bron van informatie voor de lopende processen in de regeling lokale sportakkoorden. In dit hoofdstuk worden het concept lerend beleid en de gehanteerde methode voor dit onderzoek toegelicht. Daarna worden in hoofdstuk 2 t/m 7 de resultaten van de deelonderzoeken gepresenteerd. Het afsluitende hoofdstuk 8 bevat een beschouwing, inclusief aanbevelingen voor lerend beleid.

Om de rapportage makkelijk leesbaar te houden, wordt een beschrijving van de achtergrond en context van het Nationaal Sportakkoord achterwege gelaten (zie daarvoor bijlage 1). Bijlage 2 bevat een overzicht van de regeling lokale sportakkoorden en de uitgangssituatie voor deze rapportage.

1.2 Lerend beleid

Het ontwerpen van effectief sportbeleid voor de lange termijn wordt bemoeilijkt door onzekerheid en dynamiek (Hermans, 2017). Er bestaat onzekerheid over of de inspanningen die gepleegd worden in het kader van het sportakkoord inderdaad tot de gewenste resultaten leiden. Van dynamiek is sprake omdat het beleid voortdurend in beweging is onder invloed van allerlei maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen (externe dynamiek), maar ook omdat we bij de sportakkoorden te maken hebben met coproductie van beleid. Dat betekent dat veranderingen in de samenstelling van het samenwerkingsverband, of de onderlinge verhoudingen, het beleid kunnen beïnvloeden (interne dynamiek). Dit vraagt om een benadering van beleidsontwikkeling en implementatie die rekening houdt met en inspeelt op deze onzekerheid en dynamiek. Om die reden is gekozen voor 'lerend beleid'. Het centrale uitgangspunt daarvan is 'leren-door-doen', dat wil zeggen dat planvorming, uitvoering en evaluatie elkaar niet op lineaire wijze opvolgen, maar dat er voortdurend sprake is van directe terugkoppeling vanuit de uitvoering en deze feedback wordt gebruikt om te leren en bij te sturen. De ontwikkeling van beleid is in dit geval op te vatten als een *cyclisch* proces: een iteratief proces van planvorming, uitvoering, reflectie, leren en verbeteren. Lerend beleid (of 'adaptief beleid'¹) gaat daarom uit van een flexibel kader, dat wel richting geeft aan activiteiten op de korte en middellange termijn, maar waarbij rekening wordt gehouden met onzekerheid en ruimte is voor adaptatie. Dit vereist goede monitoring, als voedingsbodem voor een systematische proces van leren en anticiperen. Daarbij spelen vragen als: liggen we op koers? Hoe heeft het beleid tot nu toe uitgepakt? Wanneer en waar moeten we bijsturen? Maar ook: wat kunnen we leren over de werking van het beleid? Kloppen de onderliggende aannames ten aanzien van de werking van het beleid (de 'beleidstheorie'). En wat blijken belangrijke

¹ Hermans, L. (2017). Adaptief beleid en beleidsevaluaties. *Beleidsonderzoek Online*, november 2017.

bevorderende en belemmerende factoren te zijn? Oftewel: wat zijn de condities waaronder het beleid werkt? Omdat we met een dynamische omgeving te maken hebben, kunnen we er niet vanuit gaan dat die condities altijd hetzelfde blijven. Daarom is het van belang te monitoren hoe de omgeving zich ontwikkelt en welke ontwikkelingen aanleiding geven tot beleidsaanpassingen.

1.3 Methode

Met dit onderzoek verwerven we inzichten in de 1^e tranche lokale sportakkoorden (zie bijlage 2). Enerzijds gaat het om de leerervaringen uit de lokale processen, anderzijds gaat het om de inhoud van de opgeleverde sportakkoorden. Om deze inzichten te verwerven, zijn twee deelonderzoeken uitgevoerd:

1. Digitale vragenlijst onder sportformateurs

Een digitale vragenlijst is verstuurd naar de sportformateurs die de processen hebben begeleid in de 1e tranche gemeenten die vóór 9 november 2019 een lokaal sportakkoord hebben opgeleverd. Dit betreft 45 gemeenten. Acht van deze gemeenten hebben gezamenlijk één traject doorlopen en een regionaal sportakkoord opgeleverd. Daarom gaat het om 38 trajecten die geëvalueerd kunnen worden. Sportformateurs die in meerdere gemeenten actief zijn, zijn gevraagd om voor elk traject apart een evaluatie in te vullen. Voor het verzenden van de uitnodiging is samengewerkt met de VSG. Voor 34 van de 38 sportakkoorden is de vragenlijst ingevuld, waarmee de respons op 90 procent uitkomt². Voor drie sportakkoorden geldt dat de sportformateur heeft aangegeven dat de trajecten nog niet geëvalueerd kunnen worden, omdat het proces anders is ingericht en nog niet helemaal is afgerond. Eén sportformateur heeft de vragenlijst niet ingevuld.

De vragenlijst bestond uit 39 vragen over de volgende onderwerpen: algemeen, betrokken partijen, proces, inhoud, data en ondersteuning, reflectie en borging. Een pdf versie van de vragenlijst was in een eerder stadium al met de sportformateurs gedeeld, bij de startbijeenkomst van het traject (zomer 2019) en via e-mail.

2. Documentanalyse van de opgeleverde lokale sportakkoorden

De 38 gesloten sportakkoorden in de 1^e tranche, plus het akkoord van Oegstgeest³, zijn geanalyseerd op inhoud. Met een geautomatiseerd zoekprogramma zijn de documenten geanalyseerd op het voorkomen van geselecteerde zoektermen. De zoektermen zijn gebaseerd op de thema's van het Nationaal Sportakkoord. De lijst is met inbreng van de VSG, Kenniscentrum Sport en Bewegen en verschillende onderzoekers van het Mulier Instituut tot stand gekomen (zie bijlage 3 voor de volledige lijst). Op basis van de opbrengst van de geautomatiseerde zoekactie wordt in hoofdstuk 3 een beeld van de belangrijkste aandachtsgebieden in de lokale sportakkoorden geschetst, aangevuld met voorbeelden ter illustratie. Daarnaast zijn de documenten handmatig geanalyseerd op bepaalde kenmerken: de hoofdstukindeling, het voorkomen van ambities uit het Nationaal Sportakkoord, de mate waarin concrete doelstellingen en maatregelen zijn opgenomen, de aanwezigheid van afspraken over financiën, monitoring en evaluatie en

² Onder de 34 akkoorden zijn 33 lokale sportakkoorden (één gemeente per akkoord) en één regionaal sportakkoord. Het regionaal akkoord is gesloten door de gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk, die al langere tijd samenwerken onder het label 'Achterhoek in Beweging'. De gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen hebben ieder een eigen akkoord, maar hebben in het proces samengewerkt.

³ De gemeente Oegstgeest heeft een lokaal sportakkoord gesloten en met de indiening hiervan (voor 9 november 2019) uitvoeringsbudget voor 2020 aangevraagd. Dit akkoord is echter niet gesloten aan de hand van een traject met een sportformateur. Daarom neemt deze gemeente niet deel aan de evaluatie onder sportformateurs (deelonderzoek 1), maar wel aan de documentanalyse (deelonderzoek 2).

borging. Extra aandacht is uitgegaan naar de mate waarin buurtsportcoaches en elementen uit de sportlijn (services, Adviseur Lokale Sport) een plek in de lokale akkoorden krijgen.

Weergave van resultaten

De resultaten uit de twee deelonderzoeken worden gepresenteerd aan de hand van een thematische indeling van het rapport. Per onderwerp worden de resultaten vanuit het perspectief van de sportformateur en vanuit de documentanalyse gepresenteerd. Zo ontstaat een beeld van hoe een onderwerp tijdens de processen aandacht heeft gekregen, en hoe het uiteindelijk in de sportakkoorden is opgenomen.

2. Kenmerken doorlopen proces en lokale sportakkoorden

Voordat we op de inhoud van de lokale sportakkoorden ingaan, beschrijven we in dit hoofdstuk een aantal kenmerken van de akkoorden en de context waarbinnen deze tot stand gekomen zijn.

2.1 Algemene kenmerken lokale akkoorden

De 39 geanalyseerde lokale sportakkoorden verschillen in de vorm waarin zij zijn opgeleverd. Het aantal pagina's dat een sportakkoord telt, loopt sterk uiteen. Zo zijn er sportakkoorden met vier of vijf pagina's, maar is er ook een exemplaar met bijna honderd pagina's. Gemiddeld telt een sportakkoord 16,5 pagina's (losse bijlagen niet meegerekend). In één gemeente omvat het sportakkoord één pagina en bestaan de overige pagina's uit handtekeningen van partijen die het akkoord ondersteunen. De akkoorden met weinig pagina's zijn voornamelijk visueel aantrekkelijke documenten met speerpunten en handtekeningen. De langere akkoorden bevatten meer uitwerking en achtergrond (zoals een startfoto of procesbeschrijving). Vijf sportakkoorden zijn voorzien van een bijlage: het uitvoeringsplan of de actielijst. In enkele gemeenten is bewust een keuze gemaakt om het akkoord meer op hoofdlijnen te schrijven, en in een apart document (soms een dynamisch document) de concrete maatregelen en actiepunten op te nemen.

Het algemene beeld is dat aan de totstandkoming van alle akkoorden een intensief proces met verschillende lokale partijen vooraf is gegaan. Een diverse groep partijen, met naast sportorganisaties ook vertegenwoordigers van andere sectoren, hebben de akkoorden ondertekend en toegezegd een bijdrage te willen leveren aan het uitvoeren van maatregelen ten behoeve van de lokale sport. De lokale akkoorden kenmerken zich door grote aandacht voor de *relatie en wisselwerking* tussen betrokken partijen. Uit de analyse op zoektermen bleek dat de volgende woorden veelvuldig worden gebruikt:

- versterken/versterking;
- uitbreiden/uitbreiding;
- samenwerken/samenwerking;
- ondersteunen/ondersteuning;
- opleiden/opleiding;
- maatschappelijk.

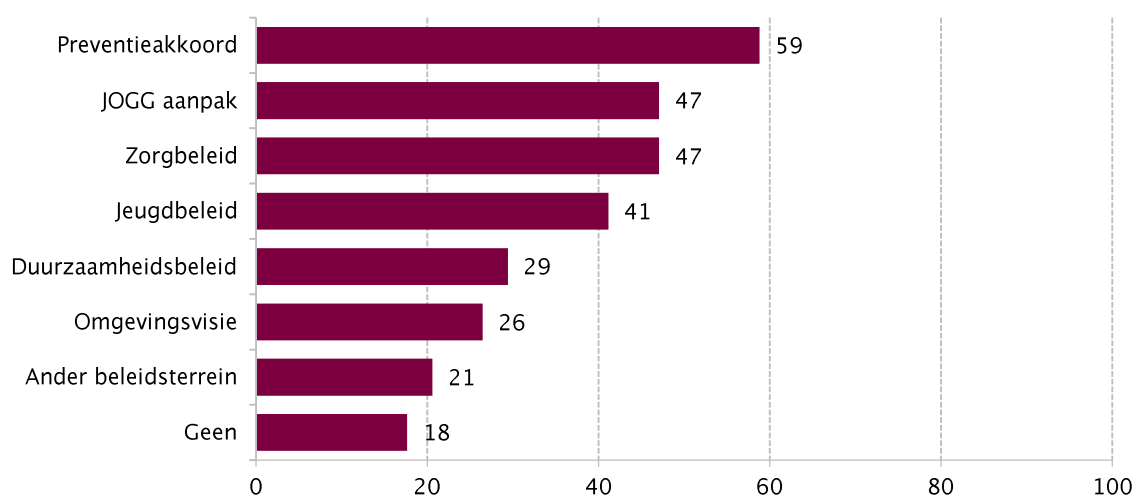
Dit illustreert dat op lokaal niveau veel organisaties, professionals en producten beschikbaar zijn, maar dat de lokale partijen de uitdaging vooral zien in het versterken en uitbreiden van het bestaande en in het meer of beter samenwerken.

2.2 Afstemming met lokaal (sport)beleid

Voor de meeste gemeenten die een lokaal of regionaal sportakkoord hebben gesloten, is het akkoord volgens de sportformateurs een aanvulling op het lokale gemeentelijke sportbeleid (71%, niet in figuur). In enkele gevallen geven zij aan dat het gesloten sportakkoord een vervanging van het lokale sportbeleid (12%) of een uitvoeringsplan van het lokale beleid (12%) is. In twee gemeenten (6%) staat het gesloten akkoord volgens de sportformateurs volledig los van het lokale sportbeleid.

In sommige trajecten heeft volgens de sportformateur afstemming plaatsgevonden tussen het lokaal sportakkoord en ander lokaal beleid dat raakt aan sport, bewegen en gezondheid (zie figuur 2.1). Het preventieakkoord wordt het vaakst genoemd (door 59% van de sportformateurs) en in bijna de helft van de trajecten heeft volgens de formateur afstemming met de JOGG-aanpak en zorgbeleid plaatsgevonden.

Figuur 2.1 Mate waarin het lokaal sportakkoord is afgestemd met ander lokaal sport-, beweeg- en/of gezondheidsbeleid, volgens sportformateurs (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

De gemeenten waarin het lokaal sportakkoord volgens de formateur is afgestemd met de JOGG aanpak (16), zijn bijna allemaal ook JOGG gemeente (12). Voor vier gemeenten geldt dat ze geen JOGG gemeente zijn, maar het lokaal sportakkoord volgens de formateur toch is afgestemd met de JOGG aanpak. De gemeenten waarvan de sportformateur zegt dat het lokaal sportakkoord niet is afgestemd met de JOGG aanpak (18), zijn grotendeels geen JOGG gemeente (15). Voor drie gemeenten geldt echter dat ze wel JOGG gemeente zijn, maar er (volgens de formateur) geen afstemming heeft plaatsgevonden.

2.3 Doorlooptijd en tijdsinvestering

Doorlooptijd

De sportformateurs die de geëvalueerde trajecten hebben begeleid, zijn in het voorjaar van 2019 gestart⁴. De gemiddelde doorlooptijd van de trajecten is 24 weken (ongeveer 5,5 maanden). Ruim de helft van de trajecten heeft tussen de 21 en 27 weken in beslag genomen. Het kortste traject duurde 14 weken en het langste traject duurde 36 weken.

Bijna alle trajecten zijn naar zeggen van de sportformateur volgens planning verlopen (n=32). Twee formateurs geven aan dat het proces vertraging heeft opgelopen. De redenen hiervoor zijn verschillend. Hierbij moet worden opgemerkt dat de 34 geëvalueerde trajecten in dit onderzoek hebben geresulteerd in een ondertekend sportakkoord vóór 9 november 2019, de eerste oplevermogelijkheid voor aanvraag van een uitvoeringsbudget en peildatum voor deze analyse. Bij een groot deel van de 1^e tranche gemeenten (110 van de 155) is het traject verlengd, maar die trajecten zijn niet meegenomen in deze evaluatie.

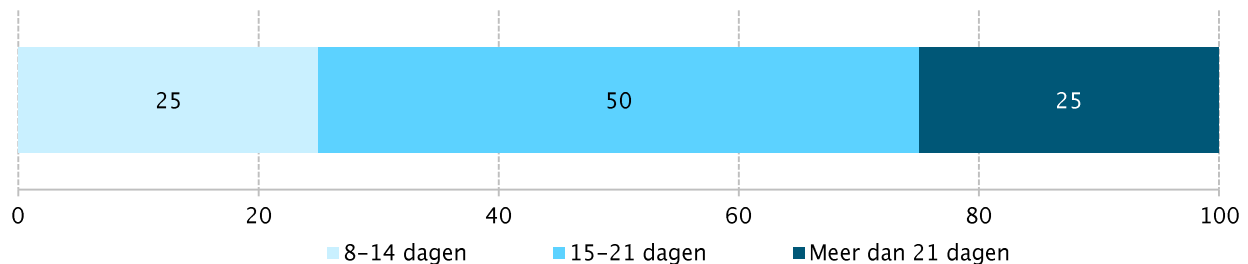
Tijdsinvestering

De meeste trajecten zijn door één sportformateur begeleid. In enkele gemeenten is ervoor gekozen de rol van sportformateur door twee personen te laten vervullen. Ook komt het voor dat een sportformateur trajecten in meerdere gemeenten begeleidt. Het regionaal akkoord van acht gemeenten is begeleid door een team van drie sportformateurs. De sportformateurs hebben naar eigen inschatting gemiddeld

⁴ Het traject van het regionaal sportakkoord in de Achterhoek is eerder gestart.

negentien dagen besteed aan hun taak als sportformateur in het traject. De minst genoemde tijdsinvestering is acht dagen. De grootst genoemde tijdsinvestering is veertig dagen. De helft van de sportformateurs zegt tussen de vijftien en 21 dagen te hebben besteed (figuur 2.2). Daarbij geldt: hoe groter de gemeente, hoe groter de tijdsinvestering van de sportformateur.

Figuur 2.2 Schatting tijdsinvestering (in hele dagen) sportformateur in een traject lokaal sportakkoord (in procenten, n=32)

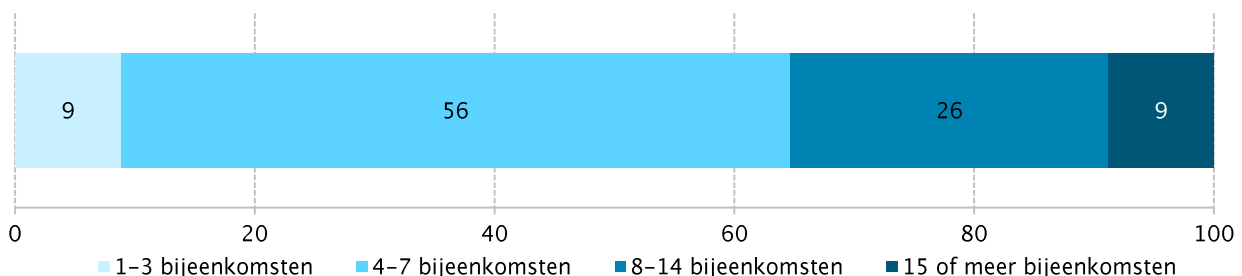

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

2.4 Aantal bijeenkomsten

De sportformateurs geven aan dat zij gemiddeld zeven groepsbijeenkomsten georganiseerd hebben in het kader van het lokaal sportakkoord. Het gemiddelde is echter aan de hoge kant, door een klein aantal formateurs dat zeer veel groepsbijeenkomsten heeft georganiseerd (15 of meer). Ruim de helft van de formateurs (56%) zegt tussen de vier en de zeven groepsbijeenkomsten te hebben gehouden (figuur 2.3).

Figuur 2.3 Aantal groepsbijeenkomsten georganiseerd door de sportformateur in het traject lokaal sportakkoord (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

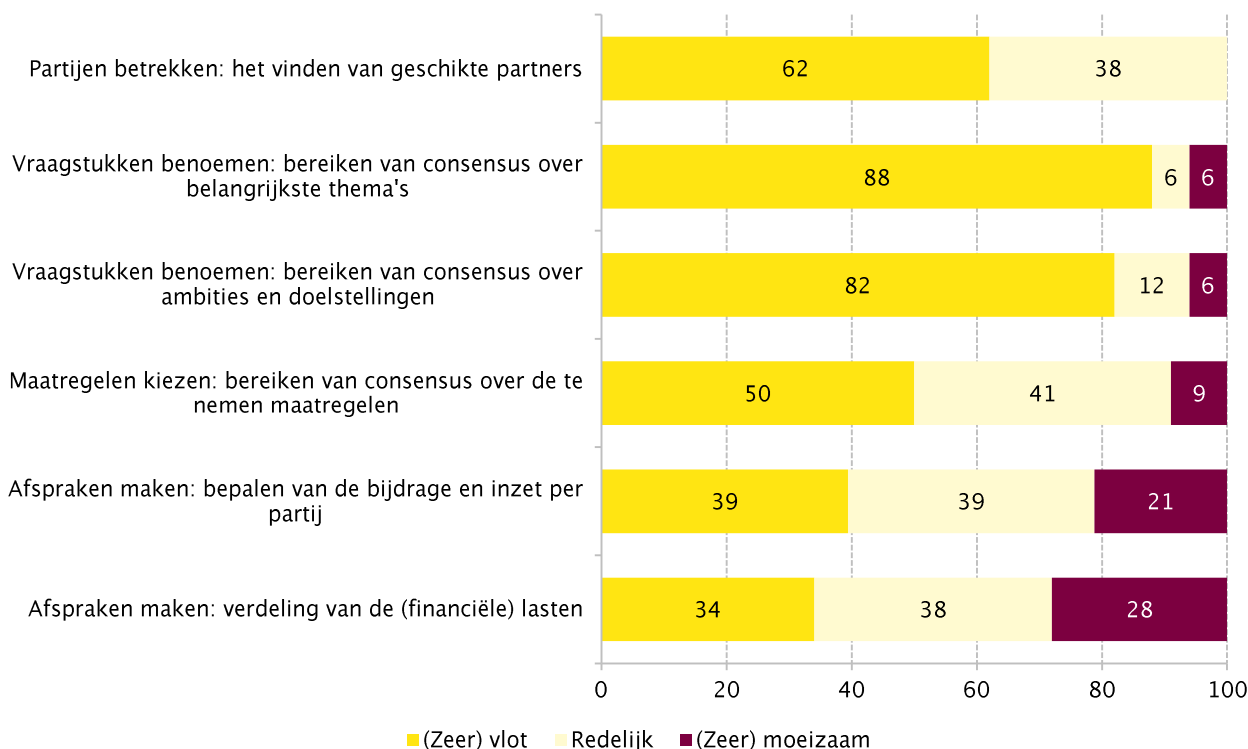
Naast de groepsbijeenkomsten hebben de formateurs naar eigen zeggen gemiddeld zestien bilaterale bijeenkomsten gehad (niet in figuur). Hieronder wordt een bijeenkomst of gesprek tussen de sportformateur en één andere organisatie of partij verstaan. De aantallen variëren sterk per traject, tussen de één en de zestig bilaterale bijeenkomsten. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de partijen die hebben deelgenomen aan de groepsbijeenkomsten en de bilaterale bijeenkomsten.

2.5 Verloop proces in stappen

Aan de sportformateurs is gevraagd hoe ze het verloop van verschillende delen van het proces waarin het lokaal sportakkoord tot stand is gekomen beoordelen. Hierbij is gevraagd naar onderdelen van het proces zoals deze van te voren zijn onderscheiden in de handleiding voor sportformateurs. Dit betekent niet dat in alle processen deze stappen precies in deze vorm en volgorde zijn gezet, maar het zijn wel te onderscheiden onderdelen die in alle processen ergens aan bod zijn gekomen.

Er zijn duidelijke verschillen te zien tussen verschillende fasen in het lokale proces. Zo geven de sportformateurs aan dat het benoemen van vraagstukken (het bereiken van consensus over zowel de belangrijkste thema's als over ambities en doelstellingen) in bijna alle gevallen vlot of zeer vlot is verlopen (figuur 2.4). Het bereiken van consensus over de te nemen maatregelen verliep in de helft van de gevallen (zeer) vlot. Het maken van concrete afspraken verliep volgens de formateurs moeizamer, zowel het bepalen van de bijdrage en inzet per partij als de verdeling van de lasten. Over het algemeen kan gezegd worden dat hoe concreter gesproken moest worden over thema's, ambities, maatregelen en inzet, hoe moeizamer dat onderdeel van het proces is ervaren.

Figuur 2.4 Verloop van verschillende onderdelen van het proces rond het lokale of regionale sportakkoord, volgens de formateurs (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Ambities, doelstellingen en maatregelen in de lokale akkoorden

Uiteindelijk staan in alle geanalyseerde lokale akkoorden ambities en/of doelstellingen benoemd. Soms zijn dit de ambities van het Nationaal Sportakkoord of een selectie ervan. In andere gevallen is er een eigen formulering en indeling gemaakt. In 36 van de 39 akkoorden zijn, naast het benoemen van ambities of doelstellingen, concrete maatregelen uitgewerkt. Ondanks dat sportformateurs dit een moeizamer onderdeel van het proces vonden, lijken de lokale coalities er alsnog in geslaagd gezamenlijk maatregelen te formuleren en op te nemen in het akkoord.

In 20 van de 39 geanalyseerde akkoorden zijn de benoemde maatregelen gekoppeld aan partijen die de maatregelen gaan uitvoeren of toezien op de uitvoering. Met andere woorden, er is in die gevallen eigenaarschap voor de maatregelen uit het akkoord. Uit de bevraging van sportformateurs bleek dat deze fase, het bepalen van de inzet en bijdrage per partij, een lastige fase was. Het blijkt dat in ongeveer de helft van de akkoorden een concrete verdeling is opgenomen, en dat die in de andere helft ontbreekt. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de wijze waarop de verdeling van financiële lasten is opgenomen in de akkoorden, een procesonderdeel dat volgens een groot deel van de sportformateurs redelijk tot moeizaam verliep.

3. Deelthema's

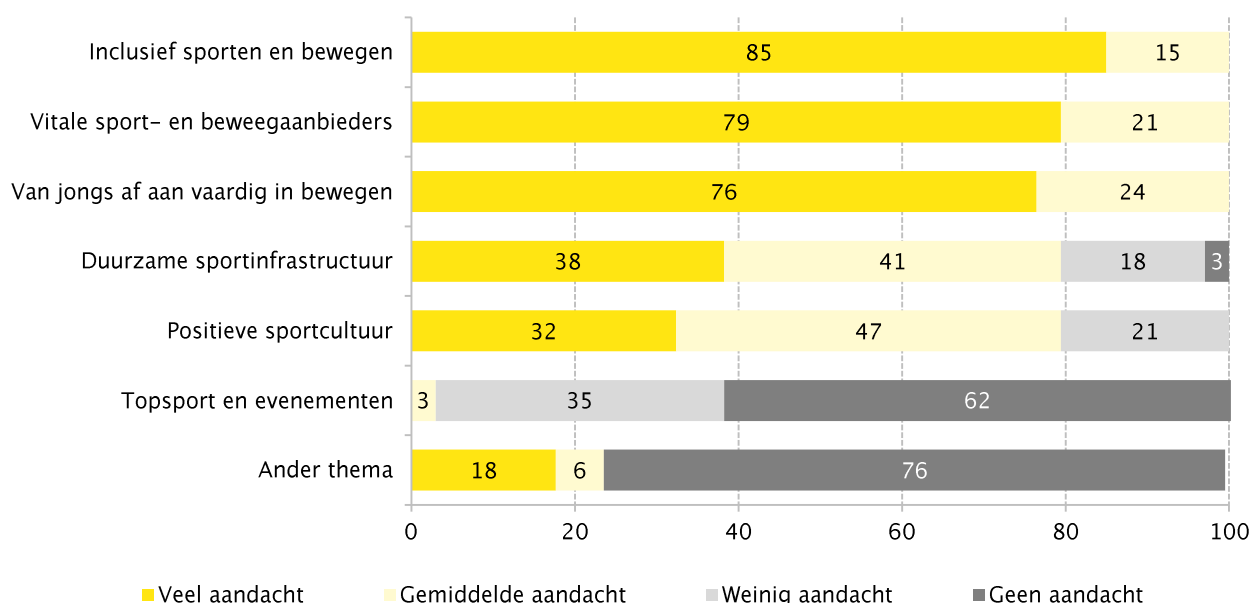
Het Nationaal Sportakkoord kent zes thema's die ieder in een deelakkoord zijn uitgewerkt (zie ook hoofdstuk 1): inclusief sporten en bewegen, duurzame sportinfrastructuur, vitale sport- en beweegaanbieders, positieve sportcultuur, van jongs af aan vaardig in bewegen en topsport die inspireert. Aan deze deelthema's wordt op landelijk niveau gewerkt, maar ze dienen ook als voorbeeld en ter inspiratie voor de thema's die lokaal ingevuld zouden kunnen worden. De lokale partijen zijn vrij om gezamenlijk tot een selectie van de deelthema's te komen of zelf andere thema's te kiezen.

Aandacht voor thema's

Tijdens de bijeenkomsten hebben de lokale partijen gesproken over de invulling van het sportakkoord. In deze paragraaf staat beschreven aan welke thema's tijdens die bijeenkomsten aandacht is besteed en welke thema's uiteindelijk in de afgesloten sportakkoorden terecht zijn gekomen. In paragraaf 3.1 t/m 3.6 staat centraal hoe ieder deelthema in de lokale sportakkoorden is uitgewerkt.

Volgens de sportformateurs heeft het thema inclusief sporten en bewegen de meeste aandacht gekregen tijdens de bijeenkomsten voor het lokaal sportakkoord (figuur 3.1). Ook de thema's vitale sport- en beweegaanbieders (79%) en van jongs af aan vaardig in bewegen (76%) krijgen veel aandacht. Aan de thema's duurzame sportinfrastructuur en positieve sportcultuur wordt in de meeste trajecten wel aandacht besteed, maar die aandacht is minder groot. Het thema topsport en evenementen is in het grootste deel van de trajecten niet aan de orde geweest. In enkele gemeenten (een kwart) zijn andere thema's aan bod gekomen, buiten de thema's van het Nationaal Sportakkoord. De sportformateurs geven aan dat dit meestal over de onderwerpen gezondheid, gezonde leefstijl, preventie en vitaliteit gaat.

Figuur 3.1 Mate van aandacht voor thema's tijdens de bijeenkomsten voor het lokale of regionale sportakkoord, volgens sportformateurs (in procenten, n=34)

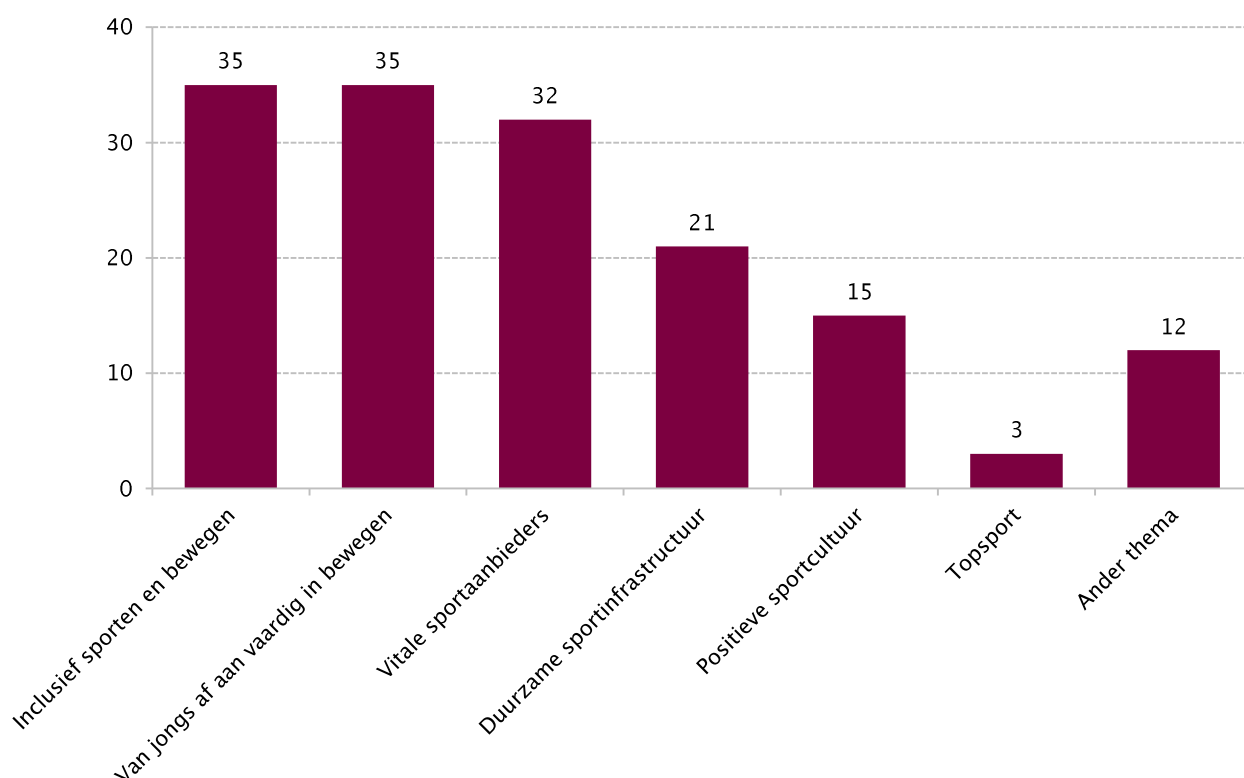

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

De thema's die in de bijeenkomsten volgens de formateurs de meeste aandacht hebben gekregen (figuur 3.1), blijken ook in de gesloten sportakkoorden het vaakst te zijn opgenomen (figuur 3.2). Inclusief sporten en bewegen is in 35 akkoorden benoemd als thema, evenals van jongs af aan vaardig in bewegen.

Het thema vitale sport- en beweegaanbieders is in 32 akkoorden uitgewerkt (figuur 3.2). Ook hier is topsport vrijwel in geen enkel akkoord een aandachtsgebied.

Figuur 3.2 Aandacht voor thema's in de afgesloten lokale of regionale sportakkoorden (in aantallen akkoorden, n=39)*

* Het gaat er hier om dat het betreffende thema is gekozen als aandachtsgebied in een lokaal sportakkoord. Dit betekent niet dat exact dezelfde titel of indeling uit het Nationaal Sportakkoord is gebruikt in het lokale akkoord. Er is bijvoorbeeld een sportakkoord waarin het thema 'inclusieve sportcultuur' is opgenomen, waarin ambities worden beschreven over het betrekken van speciale doelgroepen en het creëren van een veilig sportklimaat. In dit geval zijn de thema's inclusief sporten en bewegen en positieve sportcultuur beide aanwezig.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In twaalf sportakkoorden is een ander thema als speerpunt opgenomen, dat inhoudelijk niet aansluit bij één van de zes akkoorden uit het Nationaal Sportakkoord. Dit zijn voornamelijk de thema's gezondheid, vitaliteit (van mensen, niet van verenigingen), zorg en het bevorderen van een gezonde leefstijl (zie ook paragraaf 3.7).

3.1 Inclusief sporten en bewegen

In 35 van de 39 sportakkoorden heeft het thema inclusief sporten en bewegen een plaats gekregen. Dat betekent dat het thema wordt uitgewerkt of toegelicht in het akkoord, bijvoorbeeld in een apart hoofdstuk of een paragraaf.

Het thema inclusief sporten en bewegen uit het Nationaal Sportakkoord heeft als doel dat iedere Nederlander een leven lang plezier beleeft aan sporten en bewegen. Er wordt gewerkt aan het wegnemen van belemmeringen vanwege iemands leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie. Een belangrijke ambitie is volgens het sportakkoord 'de omslag van aangepast sporten naar inclusief sporten en bewegen'.

Uit analyse van de tot nu toe opgeleverde lokale sportakkoorden blijkt dat meerdere doelgroepen aandacht krijgen bij het uitwerken van het thema inclusief. De zoektermen jongeren/jeugd, ouderen/senioren en beperking/handicap staan in de top vijf van meest gebruikte termen (tabel 3.1). Er is daarnaast vooral veel aandacht voor termen als belemmering, kwetsbaar of meedoen, wat lijkt aan te sluiten bij de landelijke ambitie om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken, ook voor degenen die nu nog belemmeringen ervaren.

Tabel 3.1 Top 10 van geselecteerde zoektermen binnen het thema inclusief sporten en bewegen in de lokale sportakkoorden (in aantal hits, n=35)*

Zoekterm**	Aantal hits
Jongeren/jeugd	264
Doelgroep	206
Ouderen/senioren	204
Beperking/handicap	138
Kwetsbaar/achterstand	95
Welkom/meedoen	94
Belemmering/drempel	84
Aangepast	48
Armoede/inkomen	34
Uniek sporten	27

* De term 'inclusief' (155 hits) is buiten de top 10 gehouden, omdat het hele thema hierop betrekking heeft.

** De term 'toegankelijk' wordt ook regelmatig gebruikt in de lokale akkoorden, maar vaak ook in relatie tot de openbare ruimte/beweegvriendelijke omgeving. Daarom is de term niet in deze top 10 opgenomen.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de maatregelen die de lokale allianties gaan invoeren om hun doelen op het thema inclusief sporten en bewegen te realiseren.

Bij de uitwerking van het thema inclusief sporten en bewegen in de lokale akkoorden valt op dat een aantal gemeenten ervoor heeft gekozen specifieke doelgroepen als aparte speerpunten te kiezen. Zo is er een gemeente die zich in het sportakkoord op drie thema's richt, waaronder 'ouderen' en 'jeugd'. Er is veel aandacht voor doelgroepen, waarbij in veel akkoorden ambities en maatregelen voor specifieke groepen uitgebreid worden uitgewerkt. De maatregelen voor deze doelgroepen hebben vaak betrekking op het deelthema inclusief, maar ook vanuit andere deelakkoorden is er aandacht voor bijvoorbeeld de doelgroep jeugd.

Verminderen van inactiviteit van kwetsbare groepen

De gemeente Ede richt zich op het verminderen van de inactiviteit van kwetsbare groepen, door een aantal concrete maatregelen voor specifieke doelgroepen:

- 'Ladies-Only' concepten en activiteiten, voor vrouwen die nog niet sporten, en dat graag met elkaar in een eigen ruimte doen.
- Een sporter nodigt een niet-sporter uit om kennis te maken met sport.
- Het invoeren van een strippenkaart voor verenigingen om hulp in te schakelen van (jeugd)zorgaanbieders om uitval van kwetsbare jongeren te voorkomen.
- Het concept 'Duo-fietsen' in kaart brengen en beter benutten voor verschillende groepen.

Bestrijden eenzaamheid en inactiviteit onder senioren

In de gemeente Weststellingwerf krijgt de doelgroep senioren prioriteit, omdat de groep snel groeit.

De volgende maatregelen worden genoemd:

- Koppelen van de doelgroep aan een bestaande (leegstaande) accommodatie, bijvoorbeeld een lokale seniorenvereniging en een lokale sportvereniging.
- Voor alle volwassenen wordt een anoniem meldpunt ingericht voor lage inkomens (vanwege schaamte).

Sportaanbod voor mensen met een beperking online zichtbaar

In het lokaal sportakkoord van Hoeksche Waard is een maatregel opgenomen, gericht op het vergroten van de zichtbaarheid van sportaanbod voor mensen met een beperking. Op het online platform 'Uniek Sporten' is nog geen aanbod vanuit Hoeksche Waard zichtbaar, en het doel van de partijen is het aanbod voor mensen met een beperking (online) zichtbaar te maken:

'Het bestaande aanbod wordt via de sportclubs en/of buurtsportcoaches eenmalig geïnventariseerd en ontsloten via dit platform en/of Hoekschewaardactief.nl. Ook bestaande aanbieders van activiteiten voor mensen zonder beperking worden aangespoord hun aanbod te actualiseren en nieuwe aanbieders worden aangespoord zich aan te melden.' Het gewenste resultaat: *"Een jaarlijkse campagne stimuleert bestaand en nieuw aanbod voor mensen met een beperking. Hierdoor ontstaan bijvoorbeeld meer websitebezoeken (in 2021) of deelnemers aan het lokale aanbod."*

3.2 Duurzame sportinfrastructuur

Het thema duurzame sportinfrastructuur wordt in 21 van de 39 geanalyseerde lokale akkoorden benoemd of uitgewerkt. In het Nationaal Sportakkoord wordt benoemd dat, om iedereen een leven lang te kunnen laten sporten en bewegen, een duurzame sportinfrastructuur nodig is. Dit gaat om alle plekken waar gesport en bewogen wordt, dus zowel om sportaccommodaties als de openbare ruimte. Onderdelen hiervan zijn het verbeteren van de exploitatie van accommodaties (hogere inkomsten en lagere kosten), het beweegvriendelijk inrichten van de openbare ruimte en het treffen van duurzaamheidsmaatregelen (energie, water, grondstoffen en natuurontwikkeling).

Uit de analyse van de tot nu toe gesloten sportakkoorden blijkt dat de onderdelen van de sportinfrastructuur die in het nationaal akkoord worden genoemd, ook in de lokale sportakkoorden aandacht krijgen. Daarbij wordt vooral veel over accommodaties gesproken (tabel 3.2). De termen route, natuur en beweegvriendelijk worden relatief vaak genoemd onder het thema duurzame sportinfrastructuur. Dit zijn onderwerpen die aansluiten bij de openbare ruimte. De nationale ambitie om de openbare ruimte aantrekkelijker te maken om in te sporten en bewegen, lijkt op sommige plekken ook lokaal een aandachtspunt te zijn. Mogelijk was dit al een aandachtspunt in lokaal gemeentelijk beleid, waar het lokaal sportakkoord op aansluit (zie ook paragraaf 2.2).

Tabel 3.2 Top 10 van geselecteerde zoektermen binnen het thema duurzame sportinfrastructuur in de lokale sportakkoorden (in aantal hits, n=21)*

Zoekterm**	Aantal hits
Accommodatie	250
Openbare ruimte	99
Beweegvriendelijk	42
Route	34
Natuur	30
Multifunctioneel	28
BOSA	16
Capaciteit	13
Milieu	9
Zonnepanelen	7
Open sportpark	7

* De term 'duurzaam(heid)' (180 hits) is buiten de top 10 gehouden, omdat het hele thema hier betrekking op heeft.

** De term 'energie' wordt ook regelmatig gebruikt in de lokale akkoorden, maar vaak in relatie tot andere thema's. Daarom is de term niet in deze top 10 opgenomen.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSC/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de maatregelen die de lokale allianties uitvoeren om hun doelen op het thema duurzame sportinfrastructuur te bereiken.

Multifunctioneel gebruik en sporten in de openbare ruimte

De gemeente Hellevoetsluis heeft enkele maatregelen opgenomen in het sportakkoord die zich richten op het multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties en sporten in de openbare ruimte:

- Bij de inrichting van nieuwe speellokale en sporthallen wordt gekeken naar innovatieve inrichting van de ruimte en aanschaf van materialen zodat deze multifunctioneel gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld met behulp van beweegbox.nl.
- Stimuleren van openbare speelplaatsen bij sportverenigingen, waarbij de sportvereniging de accommodatie openstelt voor de buurt en de kinderen.
- Een omgevingsscan uitvoeren waardoor meer inzicht wordt verkregen in de beweegvriendelijkheid van de omgeving.
- Er worden structureel en regelmatig begeleide activiteiten georganiseerd op openbare speelplekken.

De sportieve ruimte meer openbaar en de openbare ruimte sportiever

In het sportakkoord van Ede wordt het thema uitgewerkt aan de hand van twee doelen: het meer openbaar maken van de sportieve ruimte en het sportiever maken van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door:

- Sportfaciliteiten vrij toegankelijk te maken door inzet van digitale middelen zoals QR code en beschikbare materialen in kluisjes.
- Zorgen voor voldoende verlichting, fietspaden en parkeergelegenheid bij accommodaties.
- Het plaatsen van beweegtoestellen in de openbare ruimte waar ook sportactiviteiten worden georganiseerd via social media.
- Ervoor zorgen dat sportdeskundigen vroegtijdig aan tafel zitten bij de gemeente als het gaat om de (her)inrichting van de openbare ruimte.

3.3 Vitale sport- en beweegaanbieders

Het thema vitale sport- en beweegaanbieders heeft in 32 van de 39 geanalyseerde lokale sportakkoorden een plek gekregen. De ambitie in het Nationaal Sportakkoord luidt: ‘aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig maken zodat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar blijft’. Hierbij vinden de ondertekenaars het van belang dat sportaanbieders hun organisatorische en financiële basis op orde hebben. Verder is aandacht voor onderwerpen als passend (en flexibel) aanbod, professionalisering van sportaanbieders, het vergroten van maatschappelijk ondernemerschap en de vitaliteit en openheid van sportaanbieders.

Uit de analyse van de tot nu toe opgeleverde sportakkoorden blijkt veel aandacht uit te gaan naar de ondersteuning van sportverenigingen en de mensen in de vereniging, zoals bestuur, kader, trainer en vrijwilliger (tabel 3.3). Overigens wordt de term ‘vereniging’ in de lokale akkoorden veel vaker gebruikt dan de term ‘club’. Ook genoemd, maar minder vaak, zijn termen als lidmaatschap, flexibel en open club (net buiten de top 10), die meer wijzen op de ontwikkeling van flexibel en modern sportaanbod, zoals ook met het landelijk sportakkoord wordt beoogd. De termen open club (21 hits) en procesbegeleiding (20 hits) vallen net buiten de top 10.

Tabel 3.3 Top 10 van geselecteerde zoektermen binnen het thema vitale sport- en beweegaanbieders in de lokale sportakkoorden (in aantal hits, n=32)*

Zoekterm**	Aantal hits
Vrijwilliger	215
Ondersteuning	171
Trainer/training	165
Kader	151
Bestuur	101
Buurt sportcoach/ combinatiefunctionaris	76
NOC*NSF	72
Sportbond	48
Lidmaatschap	37
Fitness	24
Flexibel	24

* De termen ‘vita(a)l(e)’ (212 hits), ‘vereniging’ (962 hits), ‘club’ (279 hits) en ‘aanbieder’ (628 hits) zijn buiten de top 10 gehouden, omdat het hele thema hierop betrekking heeft.

** De term ‘maatschappelijk’ wordt ook regelmatig gebruikt in de lokale akkoorden, maar vaak ook in relatie tot andere thema’s. Daarom is de term niet in deze top 10 opgenomen.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de maatregelen die de lokale allianties zullen uitvoeren om hun doelen op het thema vitale sport- en beweegaanbieders te bereiken.

Zichtbaarheid maatschappelijke organisaties, waaronder sportaanbieders

In Rijswijk wordt gewerkt aan het verbeteren van de zichtbaarheid van sport- en beweegaanbieders. De lokale partijen willen een digitale sociale kaart, app of website ontwikkelen, met daarin plaats voor organisaties uit sport & bewegen, kunst & cultuur, welzijn & zorg. Op de site moet ook ruimte zijn voor het delen van informatie en tips en voor een kaart met locaties van aanbieders.

Inzet van professionals

In Weststellingwerf worden onder andere de volgende maatregelen genomen om meer sportaanbieders vitaal te maken:

- Professionals inzetten (o.a. buurtsportwerk) om trainers en kader te coachen in pedagogische zaken “on the spot”.
- Het delen van betaalde trainers tussen sportverenigingen.

Meer samenwerking tussen sportverenigingen

In het sportakkoord van Alphen-Chaam is de ambitie ‘duurzame sportaanbieders’ opgenomen.

Hieronder worden de volgende maatregelen voorzien:

- De verenigingen in Alphen-Chaam gaan per kern (Alphen en Chaam) meer samenwerken. Dit kan zijn door het delen van kennis, het afstemmen van planningen, het gebruik maken van elkaars voorzieningen en sporten (bijvoorbeeld judotrainingen voor voetballers tijdens de zomerstop).
- De verenigingen worstelen collectief met bepaalde vraagstukken. Er wordt gekeken of verenigingsondersteuning centraal te verzorgen is, via de sportlijn (d.m.v. services). Het gaat om vraagstukken als vrijwilligersmanagement, ledenwerving en binden en boeien van jongeren (12-18 jaar).

3.4 Positieve sportcultuur

Naar het thema positieve sportcultuur lijkt in mindere mate aandacht uit te gaan in de lokale akkoorden. Dit komt overeen met de ervaringen van de sportformatoren van veelbesproken onderwerpen in de bijeenkomsten (zie figuur 3.1). Uiteindelijk is het thema in vijftien lokale akkoorden opgenomen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de uitwerking van het thema positieve sportcultuur soms dicht tegen het thema vitale sportaanbieders aan ligt (bijvoorbeeld bij training en opleiding van technisch kader in het omgaan met jeugd) en op die manier toch ten dele terug komt in de lokale ambities en maatregelen.

In het Nationaal Sportakkoord is het thema positieve sportcultuur apart opgenomen, maar ook in de uitwerking van het landelijke deelakkoord is het thema samengenomen met het thema vitale sport- en beweegaanbieders. De ambitie in het landelijk akkoord is dat ‘je in Nederland overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kunt sporten’, omdat volgens de ondertekenaars plezier het fundament is om een leven lang te blijven sporten. Onder dit thema valt ook het tegengaan van uitsluiting en discriminatie. Om dit positieve klimaat te creëren, en om daarmee te zorgen dat de jeugd langer actief blijft als sporter of vrijwilliger, worden bestuurders, trainers, begeleiders en ouders ondersteund.

Uit de analyse van de tot nu toe gesloten sportakkoorden blijkt dat het aantal termen dat wordt gebruikt bij het bespreken van het thema beperkt is. Plezier, veiligheid, pedagogisch en sportiviteit/respect worden regelmatig genoemd (tabel 3.4). De andere termen in de top 10 komen slechts in enkele akkoorden voor. De aandacht voor pedagogische vaardigheden van trainers en begeleiders is ook onderdeel van de landelijke uitwerking van het deelthema, bijvoorbeeld in de proeftuinen clubkadercoaches of het project ‘pedagogische visie’ van twee sportbonden. Deze aandacht lijkt er op lokaal niveau ook te zijn.

Tabel 3.4 Top 10 van geselecteerde zoektermen binnen het thema positieve sportcultuur in de lokale sportakkoorden (in aantal hits, n=15)*

Zoekterm	Aantal hits
Plezier	151
Veilig(heid)	91
Pedagogisch	35
Sportiviteit/respect	14
Vertrouwenspersoon/vertrouwenscontactpersoon	7
VOG/Verklaring Omtrent Gedrag	6
Normen en waarden	5
Discriminatie	5
Grensoverschrijdend	4
Incident	4

* De termen 'positief' (203 hits), 'sportcultuur' (93 hits) en 'sportklimaat' (22 hits) zijn buiten de top 10 gehouden, omdat het hele thema hierop betrekking heeft.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de maatregelen die de lokale allianties uitvoeren om hun doelen op het thema positieve sportcultuur te realiseren.

Maatregelen positieve sportcultuur

In het sportakkoord van de gemeente Lingewaard zijn de volgende maatregelen opgenomen. De gemeente neemt hierin het voortouw:

- Het draaien van een pilot voor Code Goed Sportbestuur.
- Het opstellen van beleid rondom Veilig Sportklimaat met aandacht voor gedragsregels, een vertrouwenspersoon, de Verklaring Omtrent Gedrag. Daarnaast speciale aandacht voor de doelgroep LHBT, de meldcode huiselijk geweld en de meldplicht voor bestuurders.

Inzet van services

In Hellevoetsluis is uitgebreide aandacht voor het thema positieve sportcultuur en worden meerdere maatregelen genoemd:

- Het onderwerp positieve sportcultuur wordt onder de aandacht gebracht tijdens de Nationale Sportweek en de Week van Bewegen.
- Alle sportverenigingen komen tot duidelijke gelijke normen en waarden, op een bord bij de ingang van de vereniging, waar iedereen zich aan houdt.

Daarnaast wordt de inzet van verschillende trajecten bij sportverenigingen genoemd: Coach-de-coach (verenigingstraject), Lang leve de sportouder (thema-avond) en Sportief besturen (workshop). Voor deze ondersteuning aan verenigingen worden de services uit de sportlijn ingezet.

Nieuwe leden goed ontvangen

Bij het deelthema positieve sportcultuur in het lokaal sportakkoord van Rijswijk zijn meerdere maatregelen opgenomen. Bij de meeste betreft het de inzet van de Adviseur Lokale Sport voor ondersteuning bij sportclubs, zoals thema-avonden en begeleiding bij het opstellen van beleid. Sportverenigingen in Rijswijk hebben met elkaar een aantal afspraken gemaakt. Zo gaan ze zorgen dat nieuwe leden en hun ouders goed worden ontvangen, en dat hen goed wordt uitgelegd wat er binnen de vereniging van hen wordt verwacht. Ze noemen het 'Welkom op de Club-gastvrijheidsspel' (van Start 2 Create) als mogelijk middel om daarbij te helpen.

3.5 Van jongs af aan vaardig in bewegen

Het thema van jongs af aan vaardig in bewegen wordt net als het thema inclusief sporten en bewegen in 35 van de 39 geanalyseerde akkoorden benoemd en uitgewerkt.

In het Nationaal Sportakkoord luidt de ambitie bij dit thema meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen, en de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen naar boven toe om te buigen. De focus binnen het thema ligt op kinderen van 0-12 jaar, maar er is ook aandacht voor uitval in sport en bewegen van jongeren tussen 12 en 18 jaar. De partijen die dit deelakkoord hebben ondertekend, richten zich op de thuisomgeving, de school, de kinderopvang, de wijk en de sportclub. Ze werken aan het verder ontwikkelen van beweegprogramma's en de ontwikkeling van motorische vaardigheden.

Uit de analyse van de sportakkoorden waarin het thema van jongs af aan vaardig in bewegen is uitgewerkt, blijkt dat veel aandacht uitgaat naar de motorische ontwikkeling of vaardigheden (tabel 3.5). Andere veel opgenomen termen hebben een relatie met het onderwijs (kinderopvang, schoolplein, vakleerkracht, bewegingsonderwijs, naschools).

Tabel 3.5 Top 10 van geselecteerde zoektermen binnen het thema van jongs af aan vaardig in bewegen in de lokale sportakkoorden (in aantal hits, n=35)*

Zoekterm**	Aantal hits
Motorisch–	123
Motorische (of beweeg–) vaardigheden/ontwikkeling	90
Kinderopvang	87
Spelen	82
Beweegnorm	43
Schoolplein	34
Beweegrichtlijn	30
Vakleerkracht	27
Beweegprogramma	17
Bewegingsonderwijs	16
Naschools	16

* De term 'vaardig' (245 hits) is buiten de top 10 gehouden, omdat het hele thema hierop betrekking heeft.

** De termen 'onderwijs', 'school' en 'wijk' worden regelmatig gebruikt in de lokale akkoorden, maar vaak ook in relatie tot andere thema's. Daarom is de term niet in deze top 10 opgenomen.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de maatregelen die de lokale allianties uitvoeren om hun doelen op het thema van jongs af aan vaardig in bewegen te bereiken.

Bewegend leren

In het sportakkoord van Groningen wordt bewegend leren als thema genoemd, en uitgewerkt hoe dit vormgegeven zou kunnen worden:

'Bewegend leren integreren in het basisonderwijs, door op wijk- en dorpsniveau workshops te organiseren voor docenten lichamelijke opvoeding en groepsleerkrachten hoe zij de waarde van sport en bewegen meer terug kunnen laten komen in het onderwijs. L.O. docenten kunnen een leidende rol vervullen binnen de school en het naschoolse beweegaanbod in de kinderopvang of BSO. Een gestarte pilot in de gemeente Tynaarlo kan ook in Groningen worden uitgevoerd, in samenwerking met kennisinstellingen.'

Sport en beweegplan

In Lingewaard wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een sport- en beweegplan per school. Binnen deze plannen is aandacht voor buitenspelen en gezonde leefstijl. Daarbij is aandacht voor onder andere: monitoring van beweegvaardigheden op de basisschool, pauzesport, naschools aanbod, gezonde schoolkantine, bewegend leren.

Bewegingsarmoede onder jeugd

In de gemeente De Bilt is jeugd één van de drie gekozen hoofdthema's van het lokaal akkoord. Voor de doelgroep worden twee concrete maatregelen uitgewerkt die aansluiten bij het thema van jongs af aan vaardig in bewegen.

- Derde speel- en sportmoment voor basisschoolkinderen. Het doel is dat in 2020 en 2021 ten minste 1.500 basisschoolkinderen hebben deelgenomen aan het aanbod dat eenmaal per week na schooltijd wordt aangeboden in de directe omgeving van de school van het kind. Er zijn acht basisscholen en acht sportverenigingen betrokken. Subdoelen zijn het ontstaan van structurele samenwerking tussen scholen en sportverenigingen en het scholen van jeugdkader van sportverenigingen in didactische vaardigheden.
- Signalering en begeleiding basisschoolkinderen met motorische bewegingsachterstanden. In 2020 en 2021 worden de motorische vaardigheden van ten minste 1.500 basisschoolkinderen in de gymles geanalyseerd. Kinderen die een achterstand hebben, krijgen een oefenprogramma aangeboden waarin ze worden begeleid door de school en een kinderfysiotherapiepraktijk.

0-4 jarigen en bewustwording bij ouders

In de gemeente Baarle-Nassau worden verschillende maatregelen genoemd ter uitwerking van het thema van jongs af aan vaardig in bewegen. De focus in de gemeente ligt op de groep 0-4 jarigen en op bewustwording bij ouders.

- Vakleerkrachten delen hun programma met sportverenigingen, die vervolgens een bijdrage in de gymles kunnen geven.
- Ouders worden jaarlijks een keer uitgenodigd in de gymles, om te zien wat hun kinderen motorisch allemaal kunnen en om direct geïnformeerd te worden over het belang van bewegen en wat ze zelf kunnen doen om een uitdagende omgeving voor hun kind te creëren.
- Een werkgroep gaat onderzoeken hoe ouders het best geïnformeerd kunnen worden en wat risico doelgroepen zijn. Een volgende stap is het opzetten van een ouder-kind activiteit.

3.6 Topsport die inspireert

Topsport is het thema dat in het minste aantal sportakkoorden een plaats heeft gekregen. Uiteindelijk zijn er drie akkoorden waarin dit onderwerp is uitgewerkt. De sportformateurs gaven al aan dat tijdens de bijeenkomsten de minste aandacht naar dit thema is uitgegaan (figuur 3.1). Dit is niet verwonderlijk, omdat dit deelakkoord op nationaal niveau pas in een later stadium is uitgewerkt en niet zoals de overige vijf deelakkoorden als voorbeeld kon dienen. Omdat het thema slechts in drie akkoorden wordt besproken, is geen kwantitatieve zoekactie op geselecteerde termen uitgevoerd. Hieronder volgen enkele voorbeelden van maatregelen die zijn opgenomen in lokale akkoorden die aandacht hebben voor het thema topsport.

Lerend Netwerk Talentontwikkeling

Het Platform Sport in Haarlem heeft samenwerking gezocht met Talentboek, een crowdfunding initiatief van de stichting Yvonne van Gennip Talent Fonds om sporttalenten financieel te ondersteunen bij een specifiek doel. Het Platform wil een lerend netwerk opzetten, met de volgende gedachte: *‘Het uitwisselen van kennis tussen vakgenoten en ervaringen tussen lotgenoten is gericht op deskundigheidsbevordering en samenwerking rond niet-sport specifieke onderdelen. Leden van het Lerend Netwerk Talentontwikkeling stellen ieder vanuit hun eigen discipline (zoals onderwijs, paramedisch, sport, media, commerciële dienstverlening) het talent centraal.’*

Deelthema topsport

In Hoeksche Waard is het plan opgevat om jaarlijks een sportgala te organiseren, waarop topsporters, vrijwilligers en andere uitblinkers waardering krijgen. Voor sportevenementen is de volgende maatregel opgenomen:

‘Sportevenementen en kampioenswedstrijden worden gekoppeld aan sportverenigingen of accommodaties, zodat er verbanden gelegd kunnen worden met de breedtesport, bijvoorbeeld door side events te organiseren. Het doel is minstens drie van deze side events te realiseren, zodat minstens drie verenigingen hiervan profiteren, door extra leden of inkomsten.’

3.7 Integraliteit van thema's

Uit de analyse van de lokale sportakkoorden blijkt dat aandacht wordt besteed aan (onderdelen van) de landelijke deelthema's, maar dat de lokale allianties ook kiezen voor een eigen formulering van een thema, bijvoorbeeld 'sport en bewegen voor iedereen'. Ook wordt regelmatig gekozen voor het samenvoegen van thema's in een nieuw thema, bijvoorbeeld 'inclusieve sportcultuur' of het selecteren van een gedeelte van een deelthema als speerpunt, bijvoorbeeld 'ouderen'.

Ook inhoudelijk zien we overlap en verbanden tussen thema's. Dit is niet vreemd, want ook in het Nationaal Sportakkoord is deze overlap aanwezig. Dit zien we bijvoorbeeld in de thema's vitale sport- en beweegaanbieders en positieve sportcultuur. In de lokale sportakkoorden worden regelmatig maatregelen opgenomen die bijdragen aan de ambities van meerdere thema's, en dit wordt ook vaak aangegeven in het akkoord. Een mooi voorbeeld is het lokaal akkoord van gemeente De Bilt waarin een maatregel is opgenomen, gericht op het meer laten bewegen van jonge kinderen in de omgeving van de school (vaardig in bewegen; zie hieronder). Deze maatregel draagt direct bij aan doelstellingen op andere thema's: inclusief sporten en bewegen (specifieke doelgroep jeugd), vitale sport- en beweegaanbieders (bevorderen van samenwerking tussen school en sportvereniging) en positieve sportcultuur (scholen van jeugdkader in didactische vaardigheden).

‘Derde speel- en sportmoment voor basisschoolkinderen. Het doel is dat in 2020 en 2021 ten minste 1.500 basisschoolkinderen hebben deelgenomen aan het aanbod dat eenmaal per week na schooltijd wordt aangeboden in de directe omgeving van de school van het kind. Er zijn acht basisscholen en acht sportverenigingen betrokken. Subdoelen zijn het ontstaan van structurele samenwerking tussen scholen en sportverenigingen en het scholen van jeugdkader van sportverenigingen in didactische vaardigheden.’

Uit de analyse op zoektermen blijkt dat een aantal woorden veel wordt gebruikt in de akkoorden, die raken aan meerdere deelthema's (tabel 3.6). Deze woorden geven een beeld van de focus die in veel sportakkoorden aanwezig is, en het illustreert direct de inhoudelijke verbanden en overlap tussen thema's.

Tabel 3.6 Resultaat van zoekactie op zoektermen die binnen meerdere thema's worden gebruikt (in aantal hits, n=35)*

Zoekterm**	Aantal hits
Kind	502
School	274
Iedereen	244
Onderwijs	180
Maatschappelijk	171
Ondersteuning	171
Wijk	106
Toegankelijk	84
Fonds	77
Bewustwording	20

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Gezondheid en preventieakkoord

In twaalf van de 39 lokale sportakkoorden heeft de lokale alliantie gekozen voor een aandachtsgebied dat niet één van de zes deelthema's van het Nationaal Sportakkoord is (of daaronder valt). In de helft hiervan gaat het om een thema dat te maken heeft met gezondheid, gezonde leefstijl en vitaliteit. Zo worden de volgende thema's genoemd: 'Vitaal meedoen', 'Sport, zorg en gezondheid', 'Preventieve werking van sport' en 'Het bevorderen van een gezonde leefstijl'. Het lokale akkoord van de gemeente Venray is bijzonder, omdat dit een leefstijlakkoord is. In de gemeente is bewust gekozen voor een lokaal akkoord dat aansluit bij zowel de thematiek van het Nationaal Sportakkoord als het Nationaal Preventieakkoord.

Ook in akkoorden waar gezondheid of preventie geen uitgewerkt thema is, wordt wel regelmatig verwezen naar het domein zorg of gezondheid. Dit gaat bijvoorbeeld over samenwerkingen tussen sport- en zorgorganisaties, over inzet op de gezonde sportkantine of een verwijzing naar het Preventieakkoord. Omdat dit onderwerp vaak is genoemd in de sportakkoorden is een top 10 van de hieraan gerelateerde zoektermen gemaakt (tabel 3.7).

Tabel 3.7 Top 10 van geselecteerde zoektermen binnen het thema gezondheid/preventie/vitaliteit in de lokale sportakkoorden (in aantal hits, n=35)*

Zoekterm**	Aantal hits
Gezond/gezondheid	494
Roken/rookvrij	100
Gezonde leefstijl	68
Overgewicht/obesitas	65
Preventie/preventieakkoord	61
Gewicht	53
Voeding	51
Alcohol	28
JOGG/Jongeren op gezond gewicht	20
Gezonde school	11
Gezonde kantine	7

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

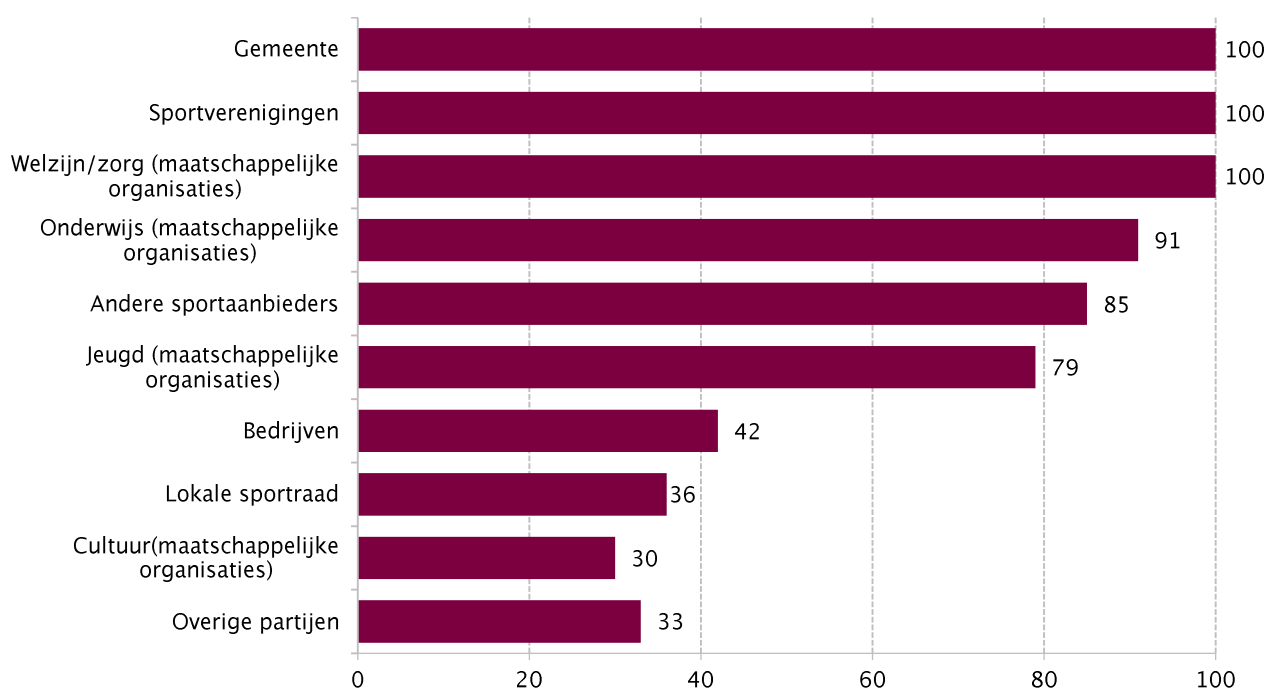
Tot slot besteden vijf sportakkoorden aandacht aan andere thema's: de combinatie sport en cultuur (2 keer), bedrijfssport (vitale en gezonde medewerkers; 2 keer) en de ambitie voor integraal sport- en beweegbeleid en meer domein overstijgend werken (1 keer).

4. Betrokkenheid partijen en samenwerking

4.1 Betrokken partijen

Uit de vragenlijst onder sportformateurs blijkt dat bij alle lokale sportakkoorden meerdere partijen zijn betrokken. In alle gevallen zijn in elk geval de gemeente, sportorganisaties en maatschappelijke organisaties betrokken. De betrokkenheid van sportorganisaties bestaat altijd uit sportverenigingen, bijna altijd (85% van de trajecten) zijn andere sportaanbieders betrokken en soms een lokale sportraad (36% van de trajecten). In de groep maatschappelijke organisaties is welzijn/zorg altijd vertegenwoordigd, onderwijs (91%) en jeugd (79%) vaak en cultuur soms (30%). In 42 procent van de trajecten zijn partijen uit het bedrijfsleven betrokken (zie figuur 4.1). Bij 'overige partijen' noemen sportformateurs onder andere adviesraden, politieke partijen, seniorenverenigingen, inwoners en buurtverenigingen.

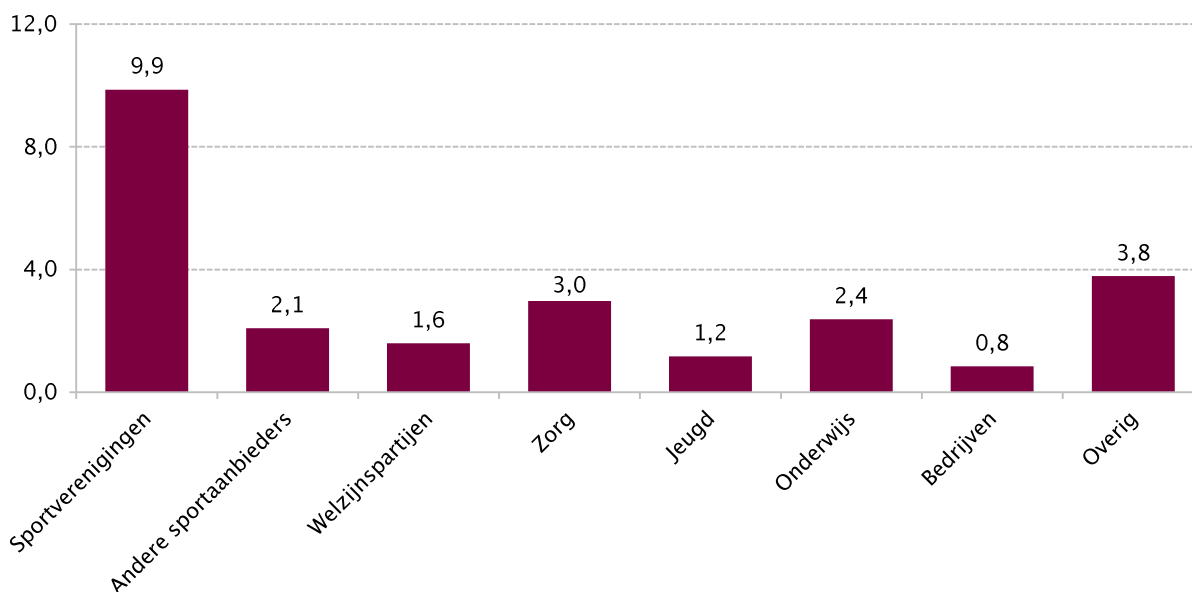
Figuur 4.1 Betrokken partijen bij het lokale of regionale sportakkoord, volgens sportformateurs (in procenten, n=33)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Uit de documentanalyse blijkt dat in totaal 978 organisaties de lokale sportakkoorden hebben ondertekend. Het aantal ondertekenaars per akkoord verschilt sterk, tussen de twaalf en 82 ondertekenaars. Het gaat om gemiddeld 26,4 ondertekende organisaties per lokaal sportakkoord (zie bijlage 4). In figuur 4.2 staat een weergave van de gemiddelde aantallen en typen organisaties die het sportakkoord hebben ondertekend. Over het algemeen zijn de sportverenigingen het best vertegenwoordigd: gemiddeld bijna tien ondertekenaars. Er zijn relatief weinig 'andere sportaanbieders', zoals fitnesscentra of zwembaden, en bedrijven betrokken. Bij elkaar opgeteld is het aantal maatschappelijke organisaties van buiten de sport dat de sportakkoorden mede heeft ondertekend hoog: gemiddeld 8,1 ondertekende organisaties uit de sectoren zorg, welzijn, jeugd en onderwijs samen. Hierbij zijn zorg en onderwijs de grootste groepen. In categorie overige ondertekenaars (gemiddeld 3,8 betrokken organisaties) vallen bijvoorbeeld sportbonden, wijk- of buurtcentra, cultuurorganisaties of vrijwilligerscentrales. In bijlage 4 is een overzicht opgenomen van alle organisaties (aantallen en typen organisaties) die de lokale sportakkoorden hebben ondertekend.

Figuur 4.2 Typen organisaties die lokale sportakkoorden hebben ondertekend (in gemiddelde aantallen organisaties per sportakkoord, weergegeven met 1 decimaal, n=37)*

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

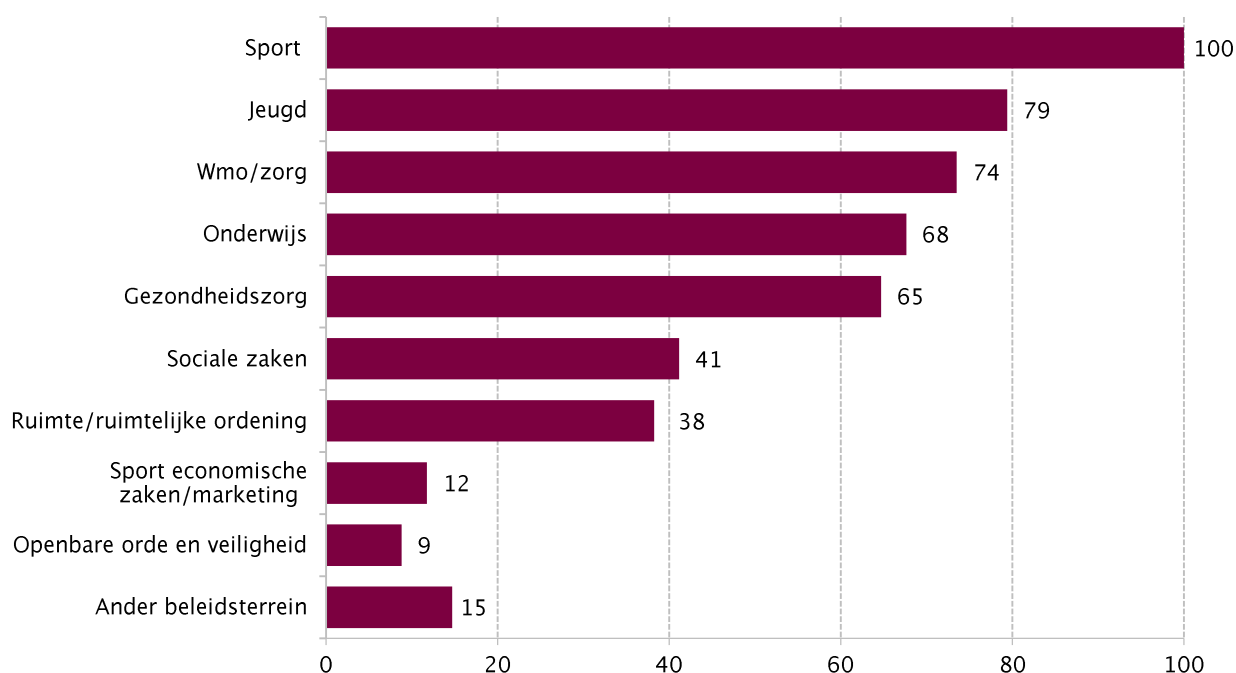
* Uit de akkoorden van Cranendonck en Dordrecht was niet op te maken wie de ondertekenaars waren. Daarom is de telling gebaseerd op 37 lokale akkoorden.

De sportformateurs noemen een vergelijkbaar aantal ondertekenaars als geteld in figuur 4.2. Aanvullend is aan de sportformateurs gevraagd hoeveel organisaties betrokken waren bij het proces van het lokale sportakkoord, die het akkoord niet hebben ondertekend. Hieruit blijkt dat naast de ondertekenaars een flink aantal organisaties betrokken is geweest bij het proces: gemiddeld per akkoord acht sportverenigingen, twee andere sportaanbieders, acht maatschappelijke organisaties (uit welzijn, zorg, jeugd of onderwijs), één bedrijf en twee overige organisaties (niet in figuur). Dit zijn partijen die wellicht in de periode na ondertekening nog intensiever betrokken zullen of kunnen raken.

4.2 Betrokken beleidsterreinen

Sportformateurs geven aan dat, naast de sportbeleidsafdeling van de betreffende gemeente (100% betrokkenheid), in de meeste gemeenten ook andere beleidsterreinen zijn betrokken bij het lokaal sportakkoord. De beleidsterreinen jeugd (79%), wmo/zorg (74%), onderwijs (68%) en gezondheidszorg (65%) zijn volgens de formateurs het vaakst betrokken (figuur 4.3).

Figuur 4.3 Gemeentelijke beleidsterreinen die betrokken zijn bij het lokale of regionale sportakkoord, volgens sportformateurs (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

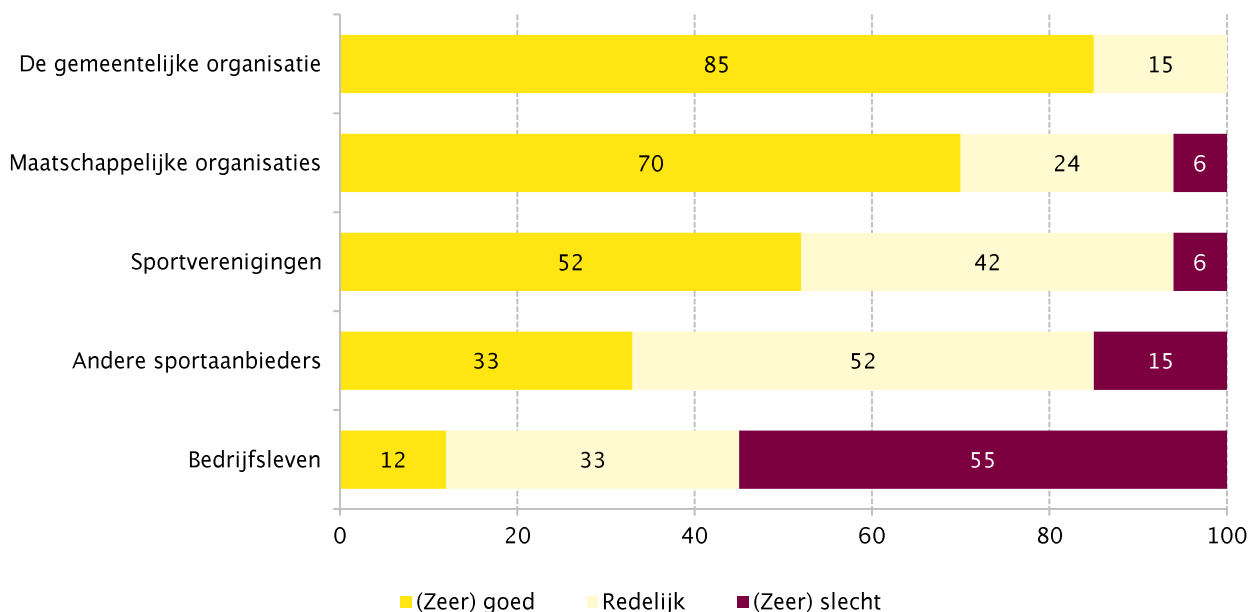
Uit de documentanalyse blijkt dat er (nog) geen duidelijke link zichtbaar is tussen de gemeentelijke beleidsterreinen die zijn betrokken (en de afstemming met ander lokaal beleid, zie figuur 2.1) en de inhoudelijke thema's die zijn gekozen als speerpunten voor een lokaal sportakkoord. In de trajecten waar bijvoorbeeld afstemming heeft plaatsgevonden met het beleidsterrein ruimte/ruimtelijke ordening en/of de Omgevingswet, is niet vaker gekozen voor ambities rond het thema duurzame sportinfrastructuur dan in de trajecten waar dit beleidsterrein niet aangesloten is geweest.

4.3 Mate van betrokkenheid

De mate van betrokkenheid bij het lokale sportakkoord verschilt volgens de sportformateur per sector. Het gaat hierbij om de betrokkenheid van de sector in het algemeen in die gemeente, niet alleen van de ondertekenaars. In 85 procent van de trajecten vindt de formateur de betrokkenheid van de gemeente (zeer) goed (figuur 4.4). De betrokkenheid van de maatschappelijke organisaties en sportverenigingen wordt ook goed beoordeeld, al vinden de sportformateurs de betrokkenheid van sportverenigingen vaker 'redelijk'. De betrokkenheid van andere sportaanbieders vinden nog meer sportformateurs redelijk of (zeer) slecht. De betrokkenheid van het bedrijfsleven wordt het slechtst beoordeeld: ruim de helft van de sportformateurs (55%) ervaart de betrokkenheid van deze sector als (zeer) slecht.

Wanneer de betrokkenheid van een sector als slecht of zeer slecht wordt beoordeeld, lichten de sportformateurs vaak toe dat deze organisaties niet op bijeenkomsten aanwezig zijn en/of niet op oproepen reageren. Voor het bedrijfsleven geldt dat zij nauwelijks aanwezig waren op de bijeenkomsten, maar veel sportformateurs geven daarbij aan dat ze zelf vinden dat ze van te voren (te) weinig aandacht hebben besteed aan het uitnodigen van deze groep. Volgens enkele formateurs zien de bedrijven geen rol voor zichzelf of te weinig perspectief in wat het sportakkoord kan opleveren.

Figuur 4.4 Beoordeling van de betrokkenheid bij het lokale of regionale sportakkoord van sectoren in het algemeen, door sportformateurs (in procenten, n=33)

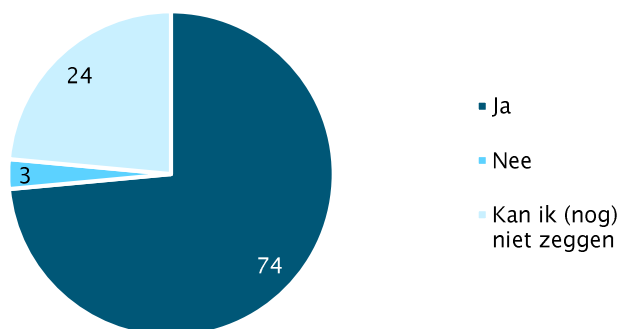
Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In de lokale trajecten waar de verschillende onderdelen van het proces volgens de formateurs vlotter verlopen (zie paragraaf 2.5), wordt door de sportformateurs ook een grotere betrokkenheid vanuit verschillende sectoren ervaren. Dit geldt met name voor de betrokkenheid van andere sportaanbieders en maatschappelijke organisaties (niet in figuur): in trajecten waar de betrokkenheid van deze partijen beter wordt beoordeeld, verlopen ook de ‘moeilijke’ onderdelen van het proces beter. Het gaat dan om het maken van concrete afspraken over bijdrage en inzet per partij en verdeling van de lasten.

4.4 Nieuwe samenwerkingen

Volgens driekwart (74%) van de sportformateurs heeft het proces dat is doorlopen bijgedragen aan het versterken en bundelen van de lokale sportpartijen (figuur 4.5). Dit kan komen door de oprichting van een sportraad, een stichting of een andere partij die de lokale sport vertegenwoordigt. Een kwart van de sportformateurs heeft hier (nog) geen zicht op.

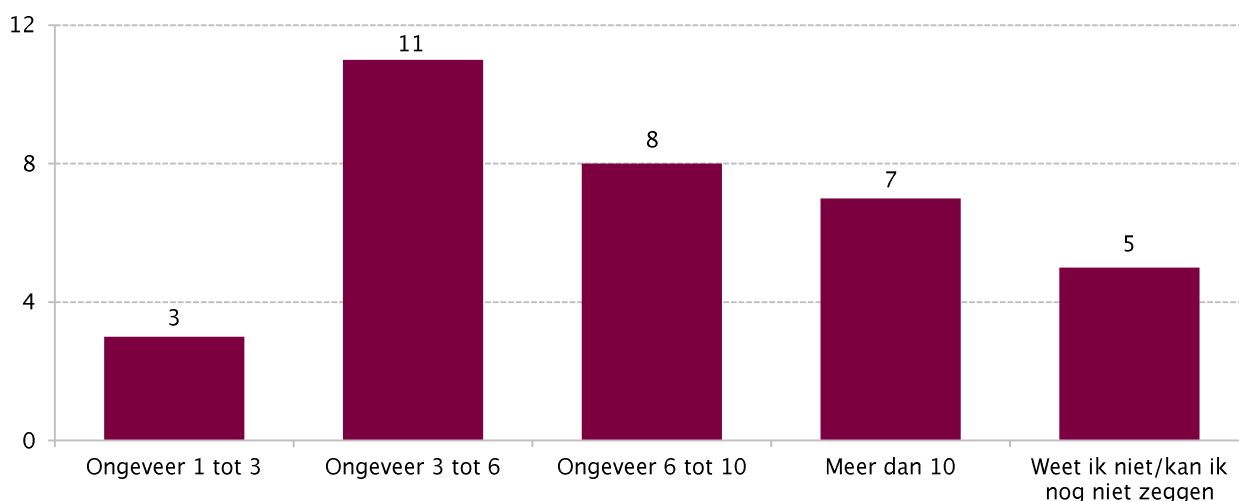
Figuur 4.5 Antwoorden van sportformateurs op de vraag of het proces heeft bijgedragen aan het versterken en bundelen van lokale sportpartijen (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Bovendien denken de meeste sportformaters dat door het sluiten van het lokale sportakkoord nieuwe contacten of samenwerkingen zijn ontstaan tussen sportpartijen en maatschappelijke organisaties. In 26 van de 34 trajecten zijn volgens de formaters minstens drie nieuwe contacten of samenwerkingen ontstaan (figuur 4.6) en bij zeven trajecten zelfs meer dan tien nieuwe contacten of samenwerkingen. Bij vijf trajecten is dat nog niet duidelijk.

Figuur 4.6 Aantal nieuwe contacten of samenwerkingen dat volgens de sportformaters is ontstaan tussen sportpartijen en maatschappelijke organisaties in het traject lokaal sportakkoord (in aantallen trajecten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformaters VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

In het kader hieronder staan ter illustratie een aantal voorbeelden van de nieuwe contacten of samenwerkingen die de sportformaters hebben zien ontstaan.

Voorbeelden van nieuwe contacten of samenwerkingen die sportformaters zien ontstaan

‘Er zijn vijf verenigingen die samen met InHolland en De Sportpedagoog een leertraject ‘Happy players’ zijn gestart in het kader van positieve sportcultuur.’

‘Fysiotherapiepraktijken gaan alle 70-plussers gratis screenen op hun leefstijl. Daar komt onder meer een beweegadvies uit. Sportverenigingen ontwikkelen een speciaal arrangement voor 70-plussers die via deze weg het advies krijgen om meer/anders te gaan sporten en bewegen.’

‘Gezondheidscentrum heeft contact gelegd met sportaanbieders voor workshops in het kader van GLI (gecombineerde leefstijl interventie).’

‘Samenwerking tussen verenigingen onderling op sporttak overstijgende problematiek: vertrouwenspersoon.’

‘Zowel sportverenigingen als culturele organisaties kampen met invulling van hun besturen. Zij werken nu samen om te zoeken naar nieuwe vormen van besturen. Ze wisselen kennis en ervaring uit en zoeken naar samenwerkingsvormen die de taak van bestuurders verlicht.’

5. Afspraken en borging

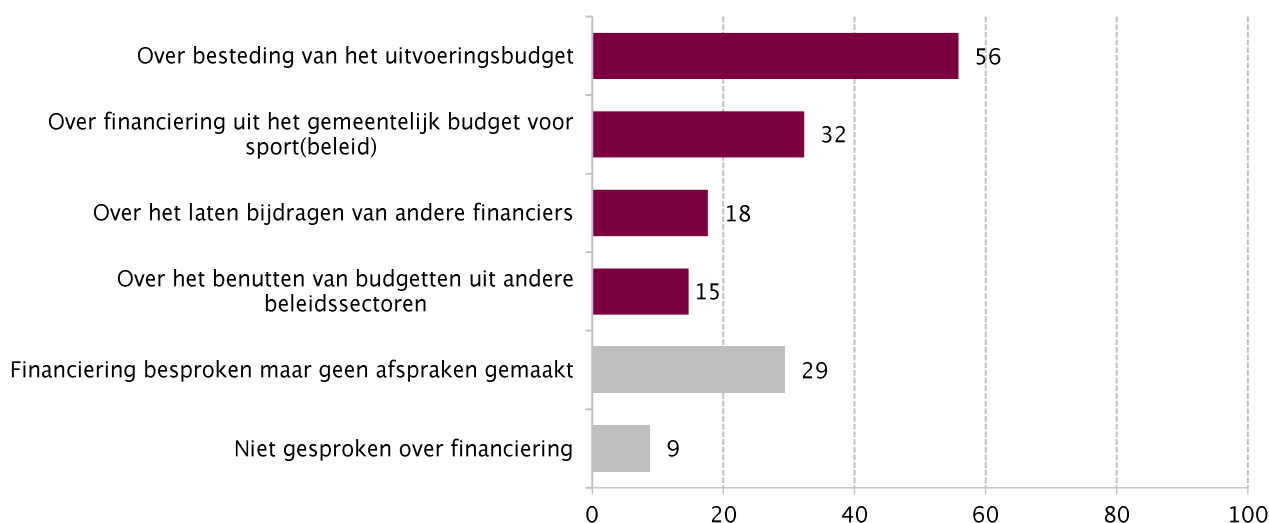
Hoe de uitvoering van de afgesloten lokale sportakkoorden precies gaat verlopen, is nog niet bekend. Om een idee te krijgen in hoeverre tijdens het proces is nagedacht over de uitvoering is aan de sportformateurs gevraagd welke afspraken zijn gemaakt. De lokale akkoorden zijn hier op geanalyseerd. De resultaten van beide bronnen worden steeds naast elkaar gepresenteerd. Aanvullend is aan de sportformateurs gevraagd naar aspecten van borging: het draagvlak voor de opgestelde maatregelen en het voortbestaan van het lokale netwerk.

5.1 Financiering

Volgens de sportformateurs is in negen procent van de trajecten niet gesproken over financiering van de maatregelen in het akkoord (figuur 5.1). Daarnaast geeft 29 procent van de sportformateurs aan dat er wel gesproken is over financiering, maar dat er geen afspraken gemaakt zijn. Dit betekent dat in 62 procent van de trajecten volgens de formateurs wel afspraken over financiering zijn gemaakt. Uit de documentanalyse van de opgeleverde akkoorden blijkt dat in 28 akkoorden (ruim 70%) over financiering wordt gesproken. In twintig akkoorden (ruim 50%) zijn concrete afspraken over financiering opgenomen. De antwoorden van de sportformateurs over de aandacht voor financiering in het proces verschillen licht van de inhoud van de akkoorden, maar het verschil is niet groot. Mogelijk is er in enkele trajecten wel over financiering gesproken en zijn er afspraken gemaakt, maar zijn deze niet altijd in het sportakkoord opgenomen.

Wanneer formateurs aangeven dat er afspraken over financiering zijn gemaakt, gaat dat volgens hen over verschillende vormen van financiering. In ruim de helft van de trajecten (56%) geeft de sportformateur aan dat afspraken zijn gemaakt over de besteding van het uitvoeringsbudget. De sportformateurs geven verder aan dat in trajecten afspraken zijn gemaakt over financiering uit gemeentelijk budget voor sport (32%), bijdragen van andere financiers (18%) en budgetten uit andere beleidssectoren (15%; figuur 5.1). Uit de documentanalyse blijkt dat in 23 van de 39 geanalyseerde akkoorden (59%) de verdeling van het uitvoeringsbudget terug te vinden is het lokale akkoord. Verder blijkt uit de documentanalyse dat in 21 geanalyseerde lokale sportakkoorden (54%) de inzet van andere financiële middelen dan het uitvoeringsbudget wordt benoemd.

Figuur 5.1 Soort afspraken die zijn gemaakt over de financiering van maatregelen uit het lokale of regionale sportakkoord, volgens sportformateurs (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

5.2 Monitoring en evaluatie

Volgens de sportformateurs zijn in de helft van de lokale trajecten (50%, n=17) afspraken gemaakt over monitoring en evaluatie van het sportakkoord. Daarnaast geeft 38 procent van de sportformateurs aan dat deze afspraken (momenteel) nog worden gemaakt. In de resterende twaalf procent van de gemeenten zijn volgens de formateurs geen afspraken over monitoring en evaluatie gemaakt. Uiteindelijk blijkt uit de documentanalyse dat in vijf van de zeventien trajecten waarin de sportformateurs aangeven dat er afspraken zijn gemaakt, er geen afspraken zijn opgenomen in het lokale sportakkoord. In totaal wordt monitoring en evaluatie in 62 procent van de opgeleverde sportakkoorden (n=24) daadwerkelijk benoemd.

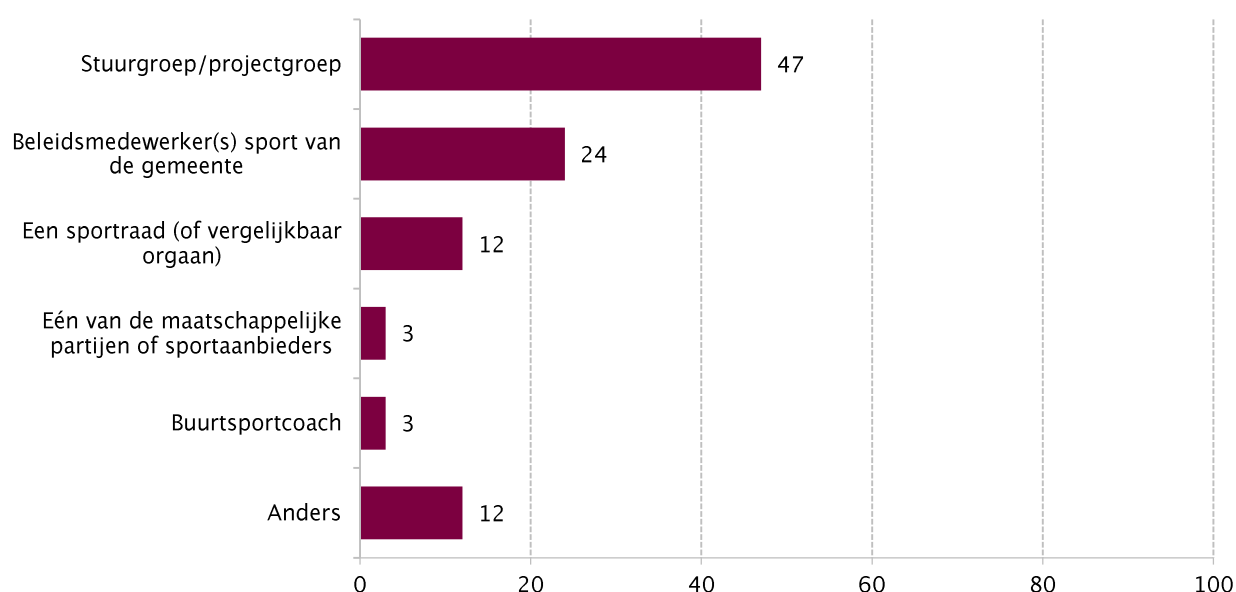
Aan de sportformateurs die aangaven dat er afspraken over monitoring en evaluatie zijn gemaakt (n=17), is gevraagd wat die afspraken inhouden. De meeste formateurs geven aan dat de verantwoordelijke personen/partijen zijn benoemd (n=15). Een deel van de lokale coalities heeft ook het moment (n=8) en de frequentie (n=6) van monitoring en evaluatie bepaald. Slechts in enkele gemeenten worden volgens de sportformateurs het meetinstrument of de databron (n=3) en de indicatoren (n=1) bepaald of wordt een nulmeting uitgevoerd (n=1).

5.3 Borging

Sturing/bewaking

In bijna de helft van de gevallen geeft de sportformateur aan dat de uitvoering van het gesloten akkoord gestuurd of bewaakt zal gaan worden door de stuurgroep of projectgroep die in de aanloop naar het sluiten van het akkoord is gevormd (figuur 5.2). In sommige gevallen wordt aangegeven dat deze stuurgroep of projectgroep nog wordt opgericht of in oprichting is. In de meeste andere trajecten is ervoor gekozen om de sturing of bewaking te beleggen bij de beleidsmedewerker(s) sport van de gemeente (24%) of bij de sportraad (12%). Andere vormen die nog worden genoemd door de sportformateurs zijn met name combinaties van de genoemde vormen. De opties 'lokale of regionale sportservice' en 'de sportformateur zelf in een nieuwe rol' waren op geen enkel traject van toepassing.

Figuur 5.2 Persoon of organisatie die de uitvoering van het lokale of regionale sportakkoord gaat sturen of bewaken, volgens sportformateurs (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

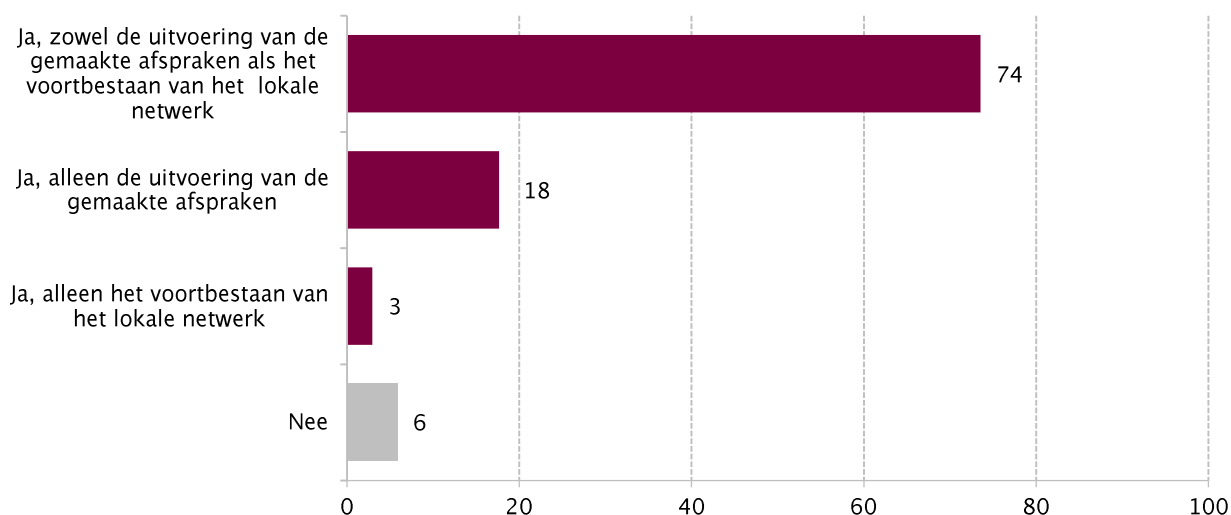
Draagvlak

De sportformatoren hebben positieve verwachtingen van de uitvoering van het lokaal sportakkoord. Het draagvlak onder de ondertekenaars voor de uitvoering van de vastgelegde afspraken wordt door zeven op de tien sportformatoren als groot of zeer groot beoordeeld. Het overige deel beoordeelt het draagvlak als redelijk. Bij trajecten waar relatief veel bijeenkomsten (groeps- en bilaterale-) zijn georganiseerd, wordt het draagvlak onder de ondertekenaars beter beoordeeld (niet in figuur).

Borging

Drie kwart (74%) van de sportformatoren denkt dat zowel de uitvoering van de gemaakte afspraken in het sportakkoord als het voortbestaan van het lokale netwerk voldoende geborgd zijn na afronding van het traject (zie figuur 5.3). Slechts twee sportformatoren (6%) geven aan niet overtuigd te zijn van voldoende borging van de afspraken en het netwerk.

Figuur 5.3 Antwoord op de vraag of sportformatoren denken dat de uitvoering van de gemaakte afspraken en het voortbestaan van het lokale netwerk voldoende geborgd zijn (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformatoren VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Voor de 25 trajecten (74%) waarbij de sportformateur aangeeft te denken dat de uitvoering van afspraken en voortbestaan van het netwerk voldoende geborgd zijn (figuur 5.3), blijkt uit de documentanalyse dat in dertien van deze trajecten niet over borging van de activiteiten of samenwerking wordt gesproken in het lokaal sportakkoord. In totaal blijkt uit de documentanalyse dat in zeventien van de 39 geanalyseerde sportakkoorden (44%) wordt gesproken over borging van de uitvoering van activiteiten of de voortzetting van de samenwerkingen. Hierbij wordt bijvoorbeeld beschreven wie de regie houdt over de uitvoering van het sportakkoord, wie zorgt voor de continuering van bijeenkomsten, of er een stuur- of regiegroep gevormd is en hoe wordt gezorgd dat die groep in stand blijft.

5.4 Uitvoering en borging door buurtsportcoaches en services

Services en Adviseur Lokale Sport

Vanuit de sportlijn is ondersteuning beschikbaar voor sportaanbieders in het kader van het lokale sportakkoord. Dit betreft *services*, een verzamelterm voor verschillende typen ondersteuningsproducten: inspiratiesessies over verschillende thema's (zoals ouderbetrokkenheid of positief coachen), begeleiding en opleidingen (zoals trainerscursussen en procesbegeleiding voor bestuurders) en langer lopende

trajecten voor de vereniging (zoals verduurzamingstrajecten of gezonde sportkantine). Bovendien is voor iedere gemeente een Adviseur Lokale Sport beschikbaar, die vragen en behoeften van lokale sportaanbieders koppelt aan beschikbare ondersteuning (*services*). Hij werkt hiervoor samen met bijvoorbeeld de sportformateur, lokale verenigingsondersteuners en/of de buurtsportcoach.

Uit de documentanalyse blijkt dat in 21 van de 39 geanalyseerde lokale akkoorden wordt verwezen naar de Adviseur Lokale Sport. In negentien van de 39 akkoorden worden de *services* uit de sportlijn genoemd (ook de termen *sportservices* en *vouchers* worden gebruikt). In veel gevallen beperkt de vermelding zich tot het noemen van het bestaan en het uitleggen van de werking van de adviseur en de *services*. Een aantal keer wordt vermeld dat de Adviseur Lokale Sport een rol heeft of krijgt in een stuurgroep of projectgroep. In een aantal akkoorden worden de adviseur en de *services* echter concreet gekoppeld aan maatregelen (en soms ook bijbehorende budgetten) die de partijen hebben opgesteld. Enkele voorbeelden:

*‘Sportverenigingen kunnen optimaal gebruik maken van services uit de NOC*NSF sportlijn voor bijvoorbeeld de bijscholing van kader op pedagogisch en didactisch vlak. Services vanuit de sportlijn kunnen door sportverenigingen worden aangevraagd met als 1^e focus de technische commissies van de verenigingen. Het scholen van kader heeft de prioriteit. Met de inzet van cursussen/clinics kan een snelle start gemaakt worden.’*

‘In eerste instantie bestaat dit kernteam uit de beleidsadviseurs sport en sociaal domein/gezondheid van de gemeente Rijswijk, de voorzitter van de Sportraad Rijswijk en de Adviseur Lokale Sport. Deze partijen starten met het uitbreiden van het kernteam met partners uit verschillende sectoren.’

In verschillende akkoorden staan *services* genoemd om invulling te geven aan de onderwerpen:

- *pedagogische ondersteuning trainers;*
- *positief coachen;*
- *verenigingsvraagstukken (in het algemeen);*
- *bezettingsgraad van sportaccommodaties;*
- *G-voetbal.*

Buurtsportcoaches

In de meeste lokale akkoorden staat beschreven hoe de lokale coalitie beoogt uitvoering te geven aan de gemaakte afspraken en voorziene maatregelen. De buurtsportcoach kan een rol spelen bij het opstellen van het lokale akkoord, maar kan ook na het sluiten van het akkoord een belangrijke rol spelen. De buurtsportcoach is een sportprofessional met veel kennis van de lokale situatie en betrokkenheid bij sportorganisaties in de gemeente. De buurtsportcoach kan bijvoorbeeld een rol spelen in de uitvoering van maatregelen. Uit de documentanalyse blijkt dat in 24 van de 39 geanalyseerde lokale sportakkoorden wordt gesproken over de buurtsportcoach (of combinatiefunctionaris). In de meeste gevallen worden de bestaande buurtsportcoaches als belangrijke partij gezien in de uitvoering van maatregelen, met name bij de thema's inclusief sporten en bewegen (bijvoorbeeld activiteiten voor doelgroepen) en vitale sport- en beweegaanbieders (begeleiding en ondersteuning van verenigingen). Vaak krijgt de buurtsportcoach dan de rol van contactpersoon, projectleider, ondersteuner of iemand die doelgroepen benadert, toegewezen.

Weinig sportformateurs gaven in de evaluatie aan dat de buurtsportcoach de rol van bewaking of sturing op zich zal nemen (zie figuur 5.2). Het is goed mogelijk dat de buurtsportcoach wel onderdeel uitmaakt van een stuurgroep of projectgroep die de uitvoering bewaakt, en daardoor toch nauw betrokken blijft bij de aansturing.

6. Data en ondersteuning

6.1 Startfoto en data

Op verschillende manieren stimuleren de VSG en andere betrokken partijen het gebruik van data als ondersteuning voor lokaal sportbeleid. Sportbeleidsambtenaren en sportformatoren hebben het advies gekregen voor de vorming van een lokaal sportakkoord lokale data als basis te gebruiken, bijvoorbeeld door het maken van een startfoto van het sportlandschap van de betreffende gemeente. De formatorenhandleiding, bijeenkomsten voor formatoren, het delen van openbare databronnen en initiatieven zoals ‘Werken met Lokale data’⁵ besteden hier aandacht aan.

Volgens de sportformatoren is er in 29 van de 34 lokale trajecten een startfoto gemaakt (niet in figuur). Van die 29 trajecten geeft de sportformator in twintig gevallen aan dat alle data die nodig waren voor het opstellen van de startfoto beschikbaar waren. Negen sportformatoren zeggen dat er data ontbraken voor het opstellen van een goede startfoto. Ze noemen verschillende dingen die ze misten, waaronder:

- data vanuit andere beleidsterreinen;
- informatie over het voldoen aan de beweegnorm voor jeugd;
- data over commerciële sportaanbieders;
- data over nieuwe fusiegemeenten;
- lokale informatie over de vitaliteit van sportvereniging;
- KISS gegevens⁶ op gemeente of wijkniveau.

Daarnaast wordt een aantal keer benoemd dat de GGD cijfers versnipperd, verouderd of moeilijk toegankelijk waren voor de betreffende gemeente of wijk.

Uit de documentanalyse blijkt dat, van de 29 trajecten waarvan de sportformator aangeeft dat er een startfoto is gemaakt, in twaalf trajecten geen startfoto is opgenomen in het lokale akkoord. Uit de documentanalyse blijkt dat in totaal in negentien akkoorden een startfoto, of een overzicht van de situatie in de gemeente aan de hand van data, is opgenomen in het lokaal sportakkoord.

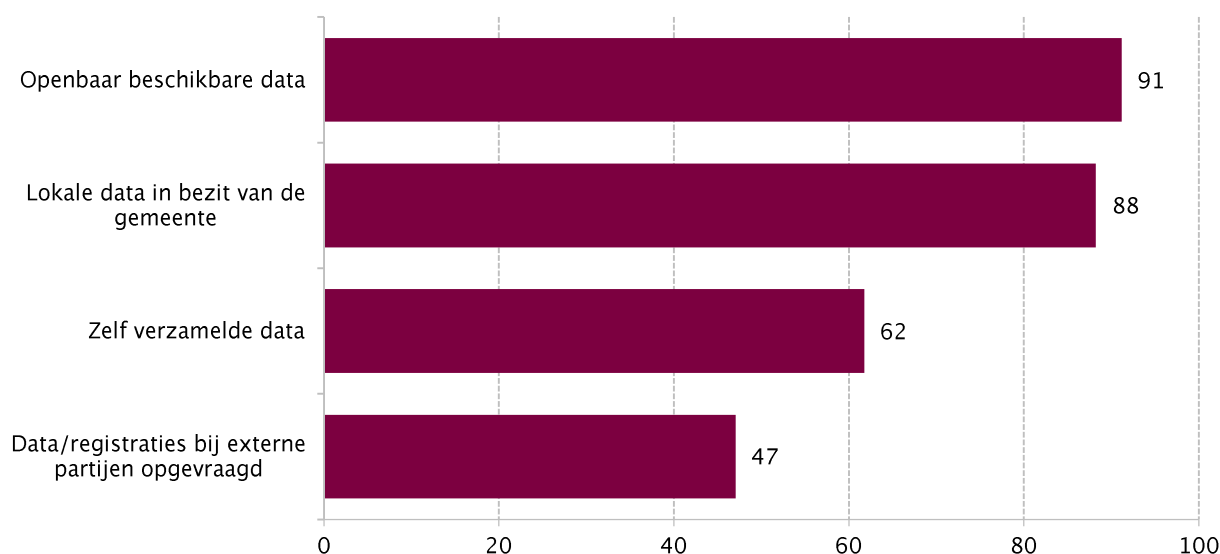
Databronnen

De meeste sportformatoren geven aan verschillende databronnen te hebben gebruikt ten behoeve van het akkoord. Hier gaat het niet per se om het maken van een startfoto, maar om het gebruik van databronnen in het algemeen. Ruim negen op de tien (91%) sportformatoren hebben gebruik gemaakt van openbaar beschikbare data voor het opstellen van het sportakkoord (zie figuur 6.1). Hierbij moet gedacht worden aan data van de websites sportenbewegenincijfers.nl, waarstaatjegemeente.nl of openbaar beschikbare data van organisaties als Kenniscentrum Sport en Bewegen of NOC*NSF. Ook lokale data in het bezit van de gemeente zijn een veel gebruikte databron (88%). In mindere mate hebben sportformatoren zelf data verzameld (62%) of data of registraties opgevraagd bij externe partijen (47%). Geen enkele formator gaf aan geen data te hebben gebruikt voor het opstellen van het akkoord. Het gebruik van data lijkt een vast onderdeel van de werkwijze van de sportformator.

⁵ Zie voor meer informatie: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/beleid/werken-met-data>.

⁶ Het Kennis- en Informatie Systeem Sport (KISS) is een informatiesysteem voor de sport, met daarin kengetallen met betrekking tot sportdeelname bij sportverenigingen en bonden die zijn aangesloten bij NOC*NSF. Zie voor meer informatie: <https://nocnsf.nl/sportonderzoek>.

Figuur 6.1 Het soort databronnen dat gebruikt is door sportformateurs voor het opstellen van het lokale of regionale sportakkoord, volgens sportformateurs (in procenten, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformateurs VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

6.2 Ondersteuning

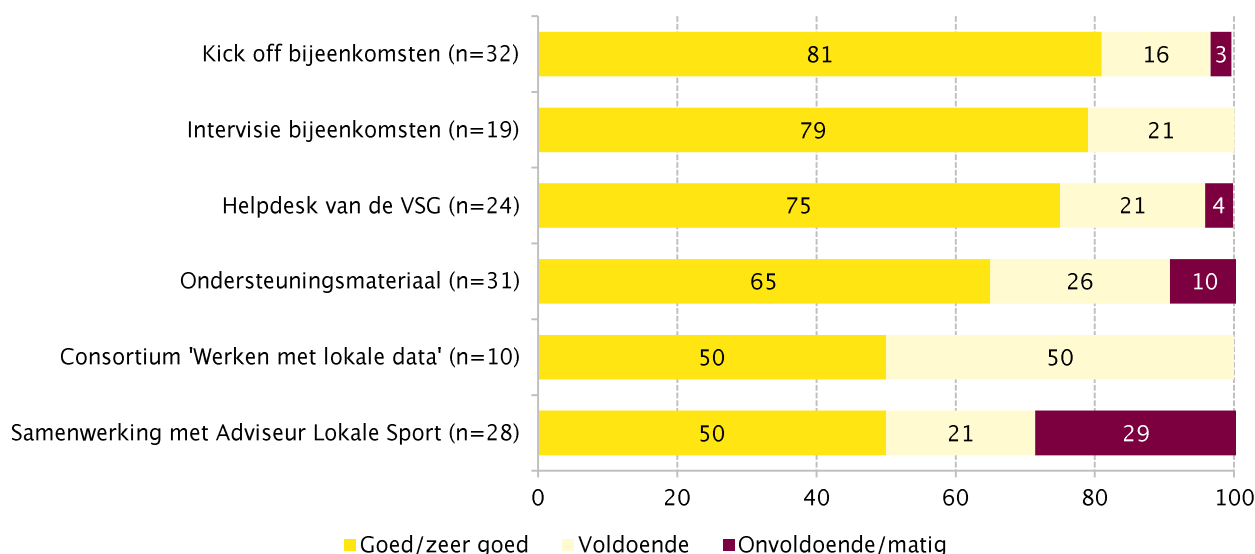
De VSG organiseert voor sportformateurs kick-off-, intervisie- en evaluatiebijeenkomsten, die bestaan uit een combinatie van informatie, kennisdeling en uitwisseling van ervaringen. Van elk type worden meerdere bijeenkomsten op verschillende locaties in het land georganiseerd. Bijna alle sportformateurs die de vragenlijst hebben ingevuld, zijn bij de kick-off bijeenkomst geweest (94%) en ruim de helft is bij een intervisiebijeenkomst geweest (56%; niet in figuur). Het bijwonen van de evaluatiebijeenkomst is niet bekend, omdat de vragenlijst direct na afronding van het traject is ingevuld, vóórdat de bijeenkomsten plaatsvonden. De kick-off bijeenkomsten en de intervisiebijeenkomsten worden door ongeveer acht op de tien sportformateurs als goed of zeer goed beoordeeld (zie figuur 6.2).

Naast de bijeenkomsten heeft de VSG een helpdesk waar sportformateurs via de telefoon of de e-mail terecht kunnen met vragen. In 24 van de 34 geëvalueerde trajecten geeft de sportformateur aan van de helpdesk gebruik te hebben gemaakt. Drie kwart van de formateurs die de helpdesk hebben gebruikt, beoordeelt deze als goed of zeer goed.

Verder zijn ter ondersteuning van het werk van de sportformateur verschillende materialen en producten verspreid, zoals de handreiking voor sportformateurs, inspiratiekaarten voor de deelthema's of de website sportakkoord.nl. Bijna alle sportformateurs (n=31) hebben de materialen of producten gebruikt. Daarvan beoordeelt twee derde (65%) de materialen als (zeer) goed, een kwart voldoende en 10 procent matig of onvoldoende. Ook zijn bijeenkomsten en producten van het consortium 'Werken met lokale data' toegankelijk voor sportformateurs. Dit consortium richt zich op het stimuleren van het gebruik van lokale data bij het opstellen van sportbeleid (of sportakkoord). Tien sportformateurs geven aan hiervan gebruik te hebben gemaakt. Daarvan oordeelt de helft met (zeer) goed en de andere helft met voldoende.

Tot slot is de Adviseur Lokale Sport vanuit de sportlijn aangesteld om de betrokkenheid van de sport bij de lokale sportakkoorden te versterken en sportaanbieders te ondersteunen (zie ook paragraaf 6.4). In 28 van de 34 trajecten heeft de sportformateur met de adviseur samengewerkt. De helft van de formateurs vond deze samenwerking (zeer) goed, maar 29 procent vond het onvoldoende of matig. Goed om te vermelden is dat de Adviseurs Lokale Sport niet zijn bevraagd in het kader van deze rapportage, waardoor het niet mogelijk is de visie van de adviseurs op de samenwerking te bespreken.

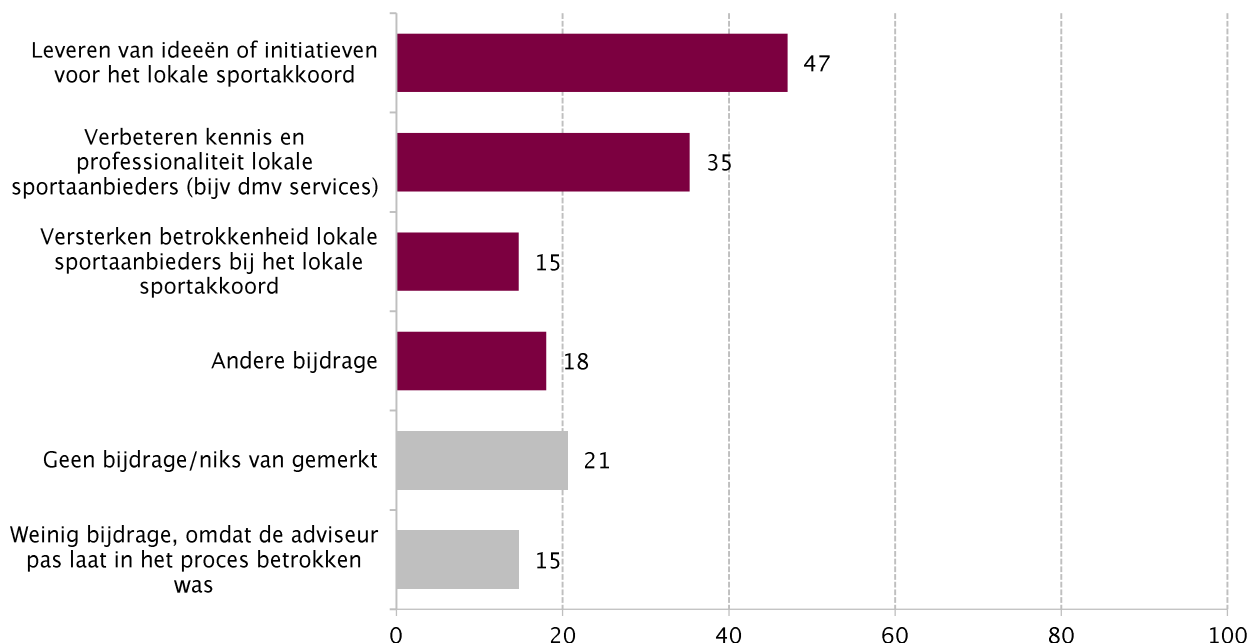
Figuur 6.2 Beoordeling van ondersteuning van de sportformatoren (in procenten, basis=de sportformatoren die van de ondersteuningsmogelijkheid gebruik hebben gemaakt)

Bron: Vragenlijst sportformatoren VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Vervolgens is aan de sportformatoren gevraagd *hoe* de Adviseur Lokale Sport volgens hen heeft bijgedragen aan het gesloten lokale sportakkoord (figuur 6.3). Dit blijkt het vaakst door het leveren van ideeën of initiatieven voor het akkoord en door het verbeteren van de kennis en professionaliteit van lokale sportaanbieders. De antwoordoptie ‘versterken van de medezeggenschap van de lokale sportsector, bijvoorbeeld door bundeling in een sportraad’ werd geen enkele keer gekozen. Eén op de vijf sportformatoren heeft geen bijdrage van de adviseur ervaren. Ook wordt een aantal keer genoemd dat er weinig bijdrage is geweest, omdat de adviseur pas betrokken raakte toen het proces voor het lokale sportakkoord al een eind op weg was.

Figuur 6.3 Bijdrage aan het lokaal sportakkoord door de Adviseur Lokale Sport, volgens de sportformateur (in procenten, meer antwoorden mogelijk, n=34)

Bron: Vragenlijst sportformatoren VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

7. Reflectie door sportformatoren

7.1 Meerwaarde van de rol van sportformateur

Aan de sportformatoren is gevraagd te reflecteren op de meerwaarde van hun eigen rol in de totstandkoming van het lokale sportakkoord. Iedere sportformateur beschrijft zijn of haar meerwaarde op unieke wijze, maar enkele terugkerende elementen zijn te benoemen:

- **Onafhankelijke rol:** de onafhankelijke positie van de sportformateur (21 keer) wordt het vaakst genoemd. Volgens de sportformatoren heeft deze positie een grote meerwaarde, of is zelfs essentieel. Bijvoorbeeld omdat partijen hierdoor sneller bereid zijn in gesprek te gaan en een gevoel van gelijkwaardigheid ontstaat.

‘Onafhankelijke positie van de sportformateur is essentieel voor het los maken van interactie. Veel partijen hebben hun eigen organisatiebelang voorop en zien samenwerking vaak als bedreiging. Door de positie van de sportformateur is het organisatiebelang verlaten en kan inhoud gegeven worden aan de visie: niet wie het doet maar dat het gebeurt is bepalend.’

- **Verbinder:** veel sportformatoren zien hun meerwaarde in het feit dat ze partijen bij elkaar weten te brengen, een verbindende rol spelen (16 keer). Het bij elkaar brengen van partijen wordt door de formatoren gezien als belangrijke invulling van hun rol, en ook als iets dat veel tijd kost en een zorgvuldig proces vereist. Het is niet vanzelfsprekend dat verschillende partijen elkaar vinden, maar echt een taak op zich ze aan elkaar te koppelen. De onafhankelijke positie van de sportformateur wordt meermaals genoemd als succesfactor voor het verbinden.

‘Ik ben als sportformateur de verbinder geweest tussen partijen die normaliter geen contact met elkaar hebben. Sportverenigingen zijn veelal nogal op zichzelf.’

- **Proces begeleiden en regie voeren:** een andere genoemde meerwaarde is dat de sportformateur de kwaliteiten en de mogelijkheden heeft zich te richten op het proces en regievoering (12 keer). Hierdoor kunnen de lokale partijen zich meer op de inhoud richten, terwijl wordt gezorgd dat het proces doorloopt en bijvoorbeeld de planning gehaald wordt. Een ander aspect is dat door veel partijen op verschillende niveaus wordt overlegd, en dat dat goed begeleid moet worden.

‘Organiseren van het proces, de mensen met wie je werkt hebben vaak weinig ervaring met procesbegeleiding’. Eén sportformateur noemt verschillende benamingen voor zijn rol: “Trekker, kwartiermaker, aanjager, verbinder, bewaker van het proces, bij de les houden van partners.’

- **Kennis en informatie:** dat de sportformateur kennis en informatie meebrengt, blijkt ook een meerwaarde (10 keer). Dit kan informatie over het sportakkoord zijn (de mogelijkheden, de opzet, voorbeelden uit andere gemeenten) en kennis over de ontwikkelingen in de sportsector of juist in hele andere domeinen. Door enkele sportformatoren wordt de kennis over de lokale context genoemd als meerwaarde.

‘Als sportformateur ken je de theorie van het sportakkoord en je bent op de hoogte van ontwikkelingen op het gebied van sport en bewegen.’

- **Inspireren:** verder vinden sportformaters de meerwaarde van hun eigen rol dat ze de lokale partijen inspireren en enthousiasmeren (9 keer). Dit is sterk verbonden met het verbinden van partijen, maar de formaters zien zichzelf echt als iemand die moet prikkelen, ook om de partijen inhoudelijk verder te brengen.

‘Prikkel: mensen verleiden om breder te denken.’

- **Buitenboordmotor:** het feit dat hij tijd en middelen beschikbaar heeft om een extra impuls aan het lokale proces te geven, is een meerwaarde volgens de formater (8 keer). Dit gaat niet alleen om de extra ureninzet, maar ook om de extra energie die de sportformater met zich meebrengt.

‘Zonder een dergelijke ‘buitenboordmotor’ zou het lastig zijn geweest om een dergelijk akkoord in korte tijd tot stand te brengen.’

Tot slot wordt de meerwaarde benoemd dat de sportformater in staat is de wensen en ideeën van alle partij om te zetten in concrete maatregelen (6 keer).

7.2 Succesfactoren en knelpunten in het proces

Aan de sportformaters is gevraagd succesfactoren en knelpunten in het proces dat zij hebben begeleid, te benoemen.

Succesfactoren in het proces

- **Grote betrokkenheid deelnemers:** de meest genoemde succesfactor voor het proces is een grote betrokkenheid van deelnemers of de aanwezigheid van sterke deelnemers, waarmee wordt bedoeld dat de partijen in staat zijn veel te ondernemen en een wezenlijke bijdrage te leveren (20 keer). De sportformaters benoemen geen specifieke groep of sector waarvan de betrokkenheid meer succes oplevert.
- **Grote betrokkenheid gemeente:** net zo vaak wordt een grote betrokkenheid van de gemeente als succesfactor genoemd (20 keer). Het gaat hier zowel om politieke betrokkenheid, bijvoorbeeld door een enthousiaste wethouder of gemeenteraad, als sterke ambtelijke ondersteuning of een gemeentelijke sportserviceorganisatie die veel heeft bijgedragen.
- **Goed bestaand netwerk:** tien sportformaters geven aan dat in de gemeente waar ze gestart zijn al een sterk lokaal netwerk bestond van sportverenigingen of -organisaties. Dit was voor hen een succesfactor in het proces, omdat het de betrokkenheid vergrootte en ze hierbij konden aansluiten of hierop verder konden bouwen.
- **Kennis/vaardigheden sportformater:** verschillende aspecten van de sportformater zelf worden als succesfactoren genoemd. Bijvoorbeeld de kennis over de lokale context (terwijl door andere formaters juist het gebrek aan lokale kennis als knelpunt wordt genoemd), de kennis over de sportsector en andere sectoren, een enthousiasmerende houding en vaardigheid in procesbegeleiding. Ook de onafhankelijke rol van de sportformater wordt een aantal keer als succesfactor in het proces genoemd.
- **Formeren van een stuurgroep:** meerdere sportformaters geven aan het als succesvol te hebben ervaren dat ze actief een stuurgroep hebben geformeerd (7 keer). De ‘stuurgroep’ heeft in verschillende processen verschillende namen, zoals projectgroep, kerngroep of regiegroep. Voordelen hiervan zijn bijvoorbeeld dat het helpt om partijen in een vroeg stadium eigenaarschap te geven en dat hier ambassadeurs voor het sportakkoord uit voortkomen. Het belangrijkste is dat het formeren van een dergelijke groep volgens sportformaters de kans vergroot dat zij projecten onder eigen regie gaan uitvoeren.
- **Praktisch maken:** zeven sportformaters geven aan dat het belangrijk is het lokale sportakkoord laagdrempelig en praktisch te maken. Dit maakt de uitvoerbaarheid makkelijker, en zet mensen

ertoe aan in actie te komen. Ze adviseren niet te lang over ambities te praten, maar vooral aan de slag te gaan (7 keer).

Andere aanwezige factoren die door sportformaten als positief werden ervaren, zijn het feit dat externe middelen beschikbaar waren vanuit het Rijk, de aanwezigheid van een goede sportnota/goed lokaal sportbeleid in een gemeente en de gegeven tijdsdruk die zorgt voor wat extra positieve druk.

Verder noemen formaten nog het opzoeken van de publiciteit en inzetten van media, het leggen van verbindingen met andere sectoren, het maken van een goede startfoto, uitwisseling tussen sportformaten onderling door middel van intervisie als succesfactoren in hun aanpak.

Knelpunten in het proces

- **Betrokkenheid sportorganisaties:** elf sportformaten geven aan belemmeringen te hebben ervaren rond het betrekken van sportorganisaties, meestal bedoelen ze dan sportverenigingen. Dat komt volgens hen onder andere omdat vrijwilligers van sportverenigingen het al erg druk hebben. Het is daarom lastig om ze betrokken te krijgen, maar nog lastiger om ze betrokken te houden: *“Sportverenigingen zijn in het begin enthousiast, maar zijn er moeilijk actief bij te houden gedurende de ontwikkelperiode”*. Opvallend is ook de constatering van sportformaten dat er wel ondersteuning beschikbaar is en bestaat voor sportverenigingen, maar dat sportverenigingen dat niet altijd zien of er voor open staan.
- **Betrokkenheid algemeen:** sommige sportformaten noemen dat de algemene betrokkenheid vanuit alle partijen een knelpunt was (8 keer). Dat uitte zich bijvoorbeeld in een lage opkomst bij bijeenkomsten, wantrouwen van de aanwezige partijen of late afzeggingen en/of gebrekkige communicatie.
- **Tijdspad:** tien sportformaten noemen het tijdspad als knelpunt, met verschillende redenen. De tussenliggende zomervakantie wordt genoemd, maar ook hoge ervaren tijdsdruk in het algemeen en het feit dat met name het betrekken van partijen veel tijd kost. Een hoge tijdsdruk wordt door andere sportformaten juist bij de succesfactoren benoemd, omdat het extra vaart in het proces brengt.
- **Financiën:** een beperkt uitvoeringsbudget wordt het vaakst genoemd, een enkele keer te beperkte uren voor de sportformateur om alle taken goed uit te kunnen voeren (8 keer).
- **Rol van de gemeente:** de houding van de gemeente (zowel politiek als ambtelijk) ervaren sommige sportformaten zeer positief (zie ook succesfactoren), sommigen ervaren hierin een belemmering. Dit gaat dan voornamelijk over verkokering binnen gemeentelijk beleid of te weinig ambtelijke of politieke aandacht voor het beleidsterrein sport.
- **Eigenaarschap en concrete uitvoering:** zeven keer wordt genoemd dat het proces van ambities naar concrete maatregelen lastig is. Daarbij wordt voornamelijk aangegeven dat het moeilijk is eigenaarschap voor concrete maatregelen bij lokale partijen te creëren. Dit onderwerp komt terug bij het bespreken van de uitvoering van het akkoord (volgende paragraaf).
- **Landelijke ondersteuning:** een aantal sportformaten heeft opmerkingen over de landelijke ondersteuning of informatievoorziening voor de lokale sportakkoorden. Dit betreft communicatie over verwachtingen (eindproduct, rolverdeling), informatie/data voor een startfoto en de late betrokkenheid van de sportlijn (adviseur lokale sport).

Verder benoemen enkele sportformaten nog hun eigen onbekendheid met de lokale situatie in de startfase van het proces, het vraagstuk van borging, afwezigheid van voldoende mensen met de juiste kennis en vaardigheden, verschillende verwachtingen van partijen, wantrouwen tussen partijen onderling of wantrouwen tegenover ‘het sportakkoord’ als nieuw project, en tijdsintensieve afstemming met bestaande lokale processen en bestaand beleid als knelpunten in het proces.

7.3 Uitvoering van het gesloten akkoord

Verwachte knelpunten

De sportformaten benoemen (verwachte) knelpunten voor de uitvoering van het lokale sportakkoord. Dit zijn zaken waar de komende tijd nog werk ligt:

- Het vasthouden van de energie die is gecreëerd onder de betrokken partijen. Dit moet gestimuleerd blijven worden.
- Het betrokken houden van met name vrijwilligers/sportverenigingen. Het gevaar bestaat dat de professionele organisaties of de gemeente na de sluiting van het akkoord te veel gaan regelen, en dat hiermee de aansluiting van de vrijwilligersorganisaties verloren gaat.
- De financiën. Bijvoorbeeld de specifieke verdeling van het uitvoeringsbudget, afspraken voor als het uitvoeringsbudget is uitgeput of verlopen is, cofinanciering, financiële bijdrage van de gemeente.
- De rol van de stuurgroep moet groter worden gemaakt. Door gebrek aan tijd ligt het eigenaarschap soms nog niet (voldoende) bij een stuurgroep. Dit moet nog gebeuren na de sluiting van het akkoord.
- Zorgen dat het niet terug gaat naar de situatie voor de start van het proces. Dat partijen niet verder gaan in 'de waan van de dag'.

Mogelijke oplossingen

Oplossingen die worden aangedragen voor het vervolg, en om knelpunten tegen te gaan:

- Sportformaten benoemen dat het belangrijk is zo snel mogelijk aan de slag te gaan, concrete resultaten te boeken en vooral die concrete resultaten te laten zien, oftewel: successen uitdragen en goede voorbeelden delen.
- Verder adviseert een aantal sportformaten om een structurele vorm van ondersteuning in te richten om de voortgang te bewaken. Sommigen adviseren hiervoor meer regie en ondersteuning van de gemeente, anderen noemen juist een externe adviseur of procesbegeleider die betrokken blijft en af en toe 'een spiegel kan voorhouden'.
- Structureel uitvoeringsbudget of structurele ondersteuning wordt genoemd als andere mogelijkheid om de voortgang te borgen, net als structurele ondersteuning voor sportverenigingen.

8. Slotbeschouwing

Het uiteindelijke doel van het Nationaal Sportakkoord is dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben. Het Nationaal Sportakkoord en de activiteiten die eruit voortvloeien, worden gekenmerkt door het streven naar een gezamenlijke aanpak en intensieve samenwerking. Dat is niet alleen op landelijk niveau het streven, maar ook op lokaal niveau. Om die reden is een vertaalslag gemaakt van het Nationaal Sportakkoord naar de regeling lokale sportakkoorden. Het is de bedoeling dat met deze regeling op lokaal niveau in gelijkwaardige samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan het versterken van de sport. Dit biedt de mogelijkheid om vanuit de lokale behoeften, ambities en mogelijkheden te werken. Aan deze oproep is door gemeenten massaal gehoor gegeven: 339 van de 355 Nederlandse gemeenten nemen deel aan de regeling⁷, waarvan 45 gemeenten reeds een akkoord hebben opgeleverd (peildatum 8 november 2019).

In dit hoofdstuk reflecteren we op de inhoud van de akkoorden en de lokale processen, en op de vraag in welke mate de huidige inspanningen leiden tot het realiseren van de doelstellingen van het Nationaal Sportakkoord.

Inhoud

Voor de meeste gemeenten lijkt het lokale of regionale sportakkoord een aanvulling op het bestaande gemeentelijke sportbeleid. In enkele gevallen is het gesloten sportakkoord een vervanging of een uitvoeringsplan van het lokale sportbeleid. Bij de totstandkoming van de lokale akkoorden heeft in grote mate afstemming plaatsgevonden met lokaal beweeg- of gezondheidsbeleid (bijvoorbeeld het Preventieakkoord of de JOGG-aanpak). Deze beleidsterreinen zijn in veel gemeenten bij het proces betrokken geweest, net zoals de beleidsterreinen jeugd en onderwijs. Het lijkt er op dat met de lokale sportakkoorden het sport- en beweegbeleid inhoudelijk niet zozeer is veranderd, maar wel dat er sprake is van verbreding naar andere beleidsterreinen en type organisaties. Dit vergroot uiteindelijk het draagvlak van het lokale sportbeleid. Dit betekent dat er zowel verbreding van het lokaal sportbeleid ontstaat, door meer verbindingen met andere beleidsterreinen, als dat er meer draagvlak voor het lokale beleid wordt gecreëerd, doordat zowel de behoefte als eigenaarschap vanuit het veld komen.

De omvang, vorm en inhoud van de eerste tranche lokale sportakkoorden verschillen sterk. Dat het thema inclusief sporten en bewegen in bijna alle lokale akkoorden is geland, is niet verwonderlijk. Het uitgangspunt van dit deelthema ('dat iedereen een leven lang plezier aan sport en bewegen kan beleven') sluit namelijk direct aan op het centrale doel van het sportakkoord: dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben. De overige deelthema's hebben elk hun ambities, maar kunnen daarbij beschouwd worden als ondersteunend aan en randvoorwaardelijk voor het deelthema inclusief.

Het staat de betrokkenen op lokaal of regionaal niveau vrij een selectie van de deelthema's nader uit te werken, afhankelijk van de vraagstukken die lokaal spelen. Uit de analyse blijkt dat de gemeenten niet altijd aan de zes thema's invulling hebben gegeven, maar een eigen selectie of combinatie maken passend bij de lokale situatie. Daarnaast zijn niet alleen de zes deelthema's in de lokale sportakkoorden

⁷ Zie de interactieve kaart van het RIVM:
<https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart/beleid-gemeente-wijk-en-buurt#!node-sportakkoord-gemeente>.

uitgewerkt, maar zijn er ook lokale allianties die voor andere aandachtsgebieden hebben gekozen. Dit wijst erop dat de inhoud van de lokale akkoorden aansluit bij de lokale behoeften en uitdagingen, is opgesteld aan de hand van input van lokale partijen, en in de meeste gevallen niet zonder meer de structuur van het Nationaal Sportakkoord volgt. De andere gekozen aandachtsgebieden gaan veelal over gezondheid, gezonde leefstijl en vitaliteit. De verbinding met gezondheid en vitaliteit ontstaat door eigen keuzes van de lokale allianties, die kansen zien de onderwerpen in hun gemeente te verbinden. Dat, en het feit dat er op lokaal niveau afstemming plaatsvindt met deze beleidsterreinen, duidt er op dat er in grote mate aandacht is voor de maatschappelijke waarde van sport en bewegen op lokaal niveau.

Proces

Om uiteindelijk uitspraken te kunnen doen over de duurzaamheid van de lokale akkoorden reflecteren we op de verschillende onderdelen van de lokale processen. Een van de doelen van de regeling lokale sportakkoorden is het stimuleren en versterken van lokale en regionale samenwerkingsverbanden. De sportformateurs zijn van mening dat zij daar op lokaal niveau in zijn geslaagd. Met het sluiten van de lokale akkoorden hebben zij nieuwe contacten of samenwerkingen zien ontstaan tussen sportpartijen en maatschappelijke organisaties. Hoe waardevol en duurzaam deze nieuwe contacten zijn, zal met de tijd moeten blijken. In sommige gemeenten is het elkaar leren kennen en weten te vinden al een enorme stap vooruit. Het samenwerken aan gedeelde ambities, die soms het belang van individuele organisaties overstijgen, gaat echter een stap verder, waar onder andere een gevoel van eigenaarschap voor is vereist.

Het creëren van eigenaarschap blijkt een groot aandachtspunt volgens sportformateurs. Ondanks dat de sportformateurs overwegend tevreden zijn over de mate waarin organisaties bij het proces betrokken zijn geweest, ervaren zij het betrokken houden van partijen en het creëren van eigenaarschap en de concrete uitvoering van maatregelen als knelpunt. Wel wordt dit al als minder moeizaam ervaren wanneer de betrokkenheid van organisaties groter is. Dit suggereert dat in een lokaal traject voldoende tijd moet zijn om partijen te betrekken en er energie in gestoken moet worden om ze ook betrokken te houden. Om tot écht samenwerken, en dus eigenaarschap te komen, is het van belang dat organisaties starten vanuit hun eigen visie op een vraagstuk: wat is ons perspectief op het vraagstuk en hoe kunnen wij er vanuit onze deskundigheid een bijdrage aan leveren? Vervolgens is het zaak dit te verbinden met de perspectieven van andere partijen.⁸ Dit proces, het creëren van eigenaarschap kost tijd, maar is cruciaal voor de uitvoering van de afgesproken maatregelen en het voortbestaan van lokale netwerken.

In deze rapportage staan de gemeenten centraal waarin lokale allianties erin zijn geslaagd, of daarvoor gekozen hebben, om binnen het afgesproken tijdspad gezamenlijk een akkoord op te leveren. In een grotere groep gemeenten heeft de lokale alliantie ervoor gekozen om langer de tijd te nemen en het akkoord op een later moment op te leveren. Mogelijk zijn zij er beter in geslaagd om eigenaarschap te creëren. Dit zal de tijd moeten uitwijzen.

Het betrekken van organisaties kost tijd en energie, De sportformateurs geven aan dat zij er in het korte tijdsbestek overwegend goed in zijn geslaagd, onder andere door hun onafhankelijke rol, vaardigheden in procesbegeleiding en beschikbare uren. Met de eerder genoemde uitdaging van het betrokken houden van partijen en de borging van de lokale alliantie, rijst ook de vraag of een vergelijkbare rol noodzakelijk blijft nadat het lokale akkoord is gesloten. Het beleggen van de sturing of bewaking van de uitvoering van het lokale akkoord is een aandachtspunt, blijkt zowel uit de reflectie van sportformateurs als uit het feit dat niet in alle akkoorden deze taak expliciet ergens wordt belegd.

⁸ Bosselaar, H., Bannink D. & Bos, M. (2018). *Het probleem samenwerken. Duiden en verbinden: ironische uitwegen uit vastgelopen samenwerking*. Den Haag: Boom Bestuurskunde.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de taak van sturing en bewaking te beleggen. In de geëvalueerde trajecten is deze rol vaak weggelegd bij de stuurgroep of projectgroep, maar tegelijkertijd geven de sportformateurs aan dat een extra (of externe) coördinerende rol van belang is. Voor de sturing en bewaking van de voortgang en borging zijn verschillende opties mogelijk. Hierbij kan ook worden gedacht aan het benutten van andere beleidsinstrumenten. Voorbeelden hiervan zijn JOGG-regisseurs (in JOGG gemeenten) en buurtsportcoaches.

Al met al concluderen we dat de eerste opgeleverde lokale sportakkoorden een product zijn van een intensief proces, waarin relatief veel lokale sportorganisaties en maatschappelijke organisaties onder leiding van een sportformateur, erin geslaagd zijn de belangrijkste uitdagingen, behoeften en kansen op lokaal niveau te benoemen en in veel gevallen te vertalen in bijpassende maatregelen. De belangrijkste uitdaging is de vervolgstap waarin ieders inzet, ook financieel, concreet moet worden en het behoud van de vrijgekomen energie, om ook de uitvoering van de akkoorden te realiseren.

Bijlage 1. Nationaal Sportakkoord en monitoring

Het Nationaal Sportakkoord

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) hebben 29 juni 2018 het Nationaal Sportakkoord ondertekend. Het doel van het akkoord is dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben⁹.

De doelstelling van het sportakkoord is uitgewerkt in zes ambities. Voor elke ambitie is een deelakkoord opgesteld en ondertekend door VWS, NOC*NSF en VSG (strategische partners) en andere partijen die zich hebben gecommitteerd aan het leveren van inspanningen op het betreffende thema.

1. Inclusief sporten en bewegen
2. Duurzame sportinfrastructuur
3. Vitale sport- en beweegaanbieders
4. Positieve sportcultuur
5. Van jongs af aan vaardig in bewegen
6. Topsport inspireert (dit deelakkoord is ondertekend op 10 oktober 2019 en wordt nog uitgewerkt)

Het Nationaal Sportakkoord en de activiteiten die eruit voortvloeien, worden gekenmerkt door het streven naar een gezamenlijke aanpak en intensieve samenwerking. VWS, NOC*NSF en VSG zijn gezamenlijk de strategische partners, die streven naar samenwerking met tal van andere partijen, zoals provincies, maatschappelijke organisaties en bedrijven. In het verlengde hiervan is het de bedoeling dat op lokaal niveau in gelijkwaardige samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan het versterken van de sport. Dit biedt de mogelijkheid om vanuit de lokale behoeften, ambities en mogelijkheden te werken.

Het sportakkoord is getekend voor een periode van ruim drie jaar. De looptijd is van september 2018 tot en met het einde van 2021. De implementatie van het akkoord verloopt langs drie lijnen: de lokale lijn, de sportlijn en de nationale lijn. De lokale lijn richt zich op het stimuleren van samenwerkingsverbanden op lokaal (of regionaal) niveau. Er is een regeling opgezet waarmee met behulp van een sportformateur en een uitvoeringsbudget lokale sportakkoorden kunnen worden opgesteld en uitgevoerd. De sportlijn richt zich op het verhogen van de kwaliteit en kwantiteit van (vrijwillig) kader en ondersteuning en advisering van sportaanbieders. Vanuit de sportlijn worden hiervoor Adviseurs Lokale Sport aangesteld. In de nationale lijn wordt ingezet op kennisdeling, borging en validatie rondom de deelthema's. Daarnaast wordt vanuit de nationale lijn gewerkt aan projecten die op landelijk niveau efficiënter zijn te organiseren.

Monitoring sportakkoord

Om inzicht te krijgen in de uitwerking van het sportakkoord, is een monitoringplan opgesteld. Het doel van het monitoringplan is het volgen van de voortgang binnen de ambities van het sportakkoord, zowel inhoudelijk als procesmatig. De monitoring loopt parallel met de uitvoering van het sportakkoord, en zal tot en met 2021 worden uitgevoerd. Een consortium van beleidspartners en kennispartijen voert de monitoring uit. Het consortium bestaat uit de drie beleidspartners (NOC*NSF, VSG en VWS) en de kennisinstellingen RIVM, Kenniscentrum Sport en Bewegen en Mulier Instituut.

⁹ VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). *Nationaal Sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

De monitoring kent drie onderdelen:

1. In het onderdeel ‘inspanningen in beeld’ worden de gepleegde inspanningen en voortgang in de implementatielijnen van het sportakkoord (lokale-, sport- en nationale lijn) beschreven/in beeld gebracht. Dit betreft zowel procesmatige inspanningen als geleverde prestaties. Over ‘inspanningen in beeld’ wordt gerapporteerd in halfjaarlijkse voortgangsrapportages, die door het ministerie van VWS worden gebruikt voor verantwoording in de Tweede Kamer.
2. Het onderdeel ‘sportlandschap op de foto’ is het inhoudelijke deel, waarbij de nadruk ligt op het volgen van indicatoren. Per deelakkoord zijn indicatoren opgesteld die informatie geven over de stand van zaken op een bepaald thema. Het volgen van de indicatoren is een continu proces. De meest actuele cijfers worden steeds ontsloten via de website www.sportenbewegenincijfers.nl/sportakkoord. De voortgang op de indicatoren wordt daarnaast opgenomen in de voortgangsrapportages over het sportakkoord (voor het eerst in de Monitor Sportakkoord in juni 2020).
3. Het derde onderdeel van de monitoring is in functie van het ‘lerend beleid’. De bedoeling is dat gedurende de uitvoering van het Nationaal Sportakkoord en de lokale/regionale akkoorden regelmatig de vraag op tafel komt of de gestelde doelen en ambities nog actueel en goed zijn, en of het goede wordt gedaan om de beoogde doelen te bereiken. De monitoring moet bijdragen aan het leren van de uitvoering van het beleid en tijdige bijsturing mogelijk maken (zie ook paragraaf 1.2).

Inmiddels zijn twee voortgangsrapportages¹⁰ gepubliceerd, die verslag deden van het onderdeel ‘inspanningen in beeld’. In mei 2020 volgt de Monitor Sportakkoord 2020 die verslag doet van zowel de geleverde inspanningen (inspanningen in beeld) als de stand van zaken op de indicatoren (sportlandschap op de foto).

Deze tussentijdse rapportage heeft betrekking op het onderdeel ‘lerend beleid’ en gaat in op de lokale sportakkoorden die in het najaar van 2019 zijn ondertekend. In de voortgangsrapportage van november 2019 zijn al enkele cijfers gerapporteerd over die lokale sportakkoorden (aantallen, achtergrondkenmerken, zie ook bijlage 3), maar een analyse van het proces en de akkoorden zelf was toen nog niet beschikbaar. Omdat deze analyse een bron van informatie kan zijn voor de toekomstige trajecten, is ervoor gekozen een tussentijds rapport uit te brengen. De leerervaringen en aandachtspunten uit de eerste periode kunnen direct worden gebruikt om bij te sturen. Op deze manier wordt invulling gegeven aan de wens tot lerend beleid.

¹⁰ Reitsma, M. & Poel, H. van der (2019). [Monitoring Sportakkoord: start lokale akkoorden](#). Utrecht: Mulier Instituut.

Reitsma, M., Pulles, I. & Poel, H. van der (2019). [Monitor Sportakkoord ‘Sport verenigt Nederland’: voortgangsrapportage november 2019](#). Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage 2. Regeling lokale sportakkoorden

Via de lokale lijn worden gemeenten gestimuleerd om lokale (of regionale) sportakkoorden op te stellen. De lokale akkoorden worden idealiter ondertekend door verschillende lokale partijen, zowel van binnen als buiten de sport. Een lokaal sportakkoord is volgens het ministerie van VWS 'een set aan afspraken tussen gemeenten, sportaanbieders en maatschappelijke partners, en eventueel bedrijven en fondsen'. De maatschappelijke partners zijn bijvoorbeeld partijen uit onderwijs, welzijn, zorg of cultuur. De akkoorden moeten een visie en onderbouwing hebben en moeten aanzetten tot uitvoering, lokale samenwerking en verbinding. De ambities uit het Nationaal Sportakkoord (de zes deelakkoorden) vormen een bron van inspiratie, maar zijn niet dwingend voor de lokale akkoorden. Gemeenten kunnen desgewenst samen met andere gemeenten optrekken en een regionaal sportakkoord opstellen.

Om de lokale akkoorden vorm te geven, kunnen gemeenten aanspraak maken op ondersteuning vanuit het Rijk voor de aanstelling van een sportformateur en voor een uitvoeringsbudget om het lokale sportakkoord mee uit te voeren.

1. Ondersteuning voor de inzet van een sportformateur

Gemeenten die een lokaal sportakkoord willen opstellen, kunnen budget aanvragen om een sportformateur aan te stellen. Deze sportformateur moet optreden als procesbegeleider bij de totstandkoming van een lokaal akkoord. Het is zijn taak om verschillende partijen aan tafel te krijgen en het gesprek over de invulling van een lokaal sportakkoord te faciliteren. De sportformateur stelt vervolgens samen met de lokale partijen het akkoord op. Het budget voor de sportformateur is eenmalig 15.000 euro. Bij de aanvraag moeten gemeenten een intentieverklaring voor een sportakkoord aanleveren, die ondertekend moet zijn door het college van B en W en minstens drie sport- en beweegaanbieders. Gemeenten die werken aan een regionaal akkoord kunnen de budgetten voor de sportformateur bundelen en gezamenlijk één formateur aanstellen.

2. Budget voor de uitvoering van een lokaal sportakkoord

Na de totstandkoming van een lokaal sportakkoord hebben gemeenten de mogelijkheid een uitvoeringsbudget aan te vragen, om aan de ambities uit het akkoord te gaan werken. De hoogte van het uitvoeringsbudget is gekoppeld aan het inwonertal van de gemeente en varieert tussen 10.000 en 200.000 euro. Bij de aanvraag van het uitvoeringsbudget moeten gemeenten een intentieverklaring en het afgesloten sportakkoord aanleveren.

Gemeenten dienen het budget aan te vragen bij de VSG. De aanvraagprocedure voor de budgetten verloopt in halfjaarlijkse circulaire's. In april 2019 en november 2019 hadden gemeenten de mogelijkheid om budget voor een sportformateur aan te vragen. Op diezelfde momenten was aanvraag voor uitvoeringsbudget mogelijk. Ook in april 2020 (uitvoeringsbudget voor 2020) en november 2020 (uitvoeringsbudget voor 2021) is een aanvraag nog mogelijk. De ondersteuningsregeling loopt tot 2021.

Sportformateur

De sportformateur wordt aangesteld als procesbegeleider bij de totstandkoming van een lokaal akkoord. Het is zijn taak om verschillende partijen aan tafel te krijgen en het gesprek over de invulling van een lokaal sportakkoord te faciliteren. De sportformateur stelt vervolgens samen met de lokale partijen het akkoord op. De VSG heeft een profiel voor de sportformateur opgesteld en een aantal uitgangspunten voor de uitvoering van de functie ontwikkeld, namelijk:

- Gelijkwaardigheid: alle betrokken partijen bij het lokale sportakkoord moeten dezelfde gelijkwaardigheid ervaren.
- Tijdsplan: de balans zoeken tussen de tijd nemen voor het proces en de tijd begrenzen.
- Inspiratie: een toekomstperspectief ontwikkelen.

- Startfoto en feiten: gebruikmaken van actuele data over sport en bewegen in de gemeente.
- Lokaal maatwerk: zorgen voor een goede en brede vertegenwoordiging van de lokale sport- en beweegsector en maatschappelijk middenveld.
- Onafhankelijkheid: de sportformateur moet het gesprek faciliteren en niet oordelen.
- Houd het zuiver, baken af: waakzaam zijn op de afbakening van de opdracht (opstellen van een lokaal sportakkoord).
- Gezamenlijke agenda, gedeelde verantwoordelijkheid: het lokale proces zo organiseren, dat elke partij eigenaarschap ervaart en heeft.
- Leer en deel kennis en ervaring: het delen van voortgang, successen en tegenslagen.
- Borging: zorgen voor borging van de plannen uit het lokale sportakkoord en het lokale netwerk, voor na het vertrek van de sportformateur.

De sportformateur wordt ondersteund door de VSG, onder andere op de volgende manieren:

- Bijeenkomsten voor sportformatoren: een startbijeenkomst, een intervisiebijeenkomst en een evaluatiebijeenkomst.
- Begeleiding in de vorm van een helpdesk.
- Ondersteuningsmateriaal, zoals een handleiding, inspiratiesheets.

Daarnaast wordt een sportformateur gekoppeld aan een Adviseur Lokale Sport. Vanuit de sportlijn (NOC*NSF, sportbonden, NL Actief) is een team van Adviseurs Lokale Sport aangesteld, dat zich bezighoudt met het ondersteunen en versterken van de lokale sport en het stimuleren van betrokkenheid bij het sportakkoord. De taakverdeling en samenwerking tussen de sportformateur en Adviseur Lokale Sport wordt op verschillende wijzen ingevuld. In hoofdstuk 3, waarin de resultaten van de vragenlijst onder sportformatoren worden besproken, wordt dieper ingegaan op de rol van de sportformateur.

Aanvragen voor de regelingen sportformateur en uitvoeringsbudget

In de eerste circulaire, in mei 2019, hebben 155 gemeenten een aanvraag ingediend voor een sportformateur. Deze 155 gemeenten (1^e tranche) gingen onder leiding van de formateur aan de slag met het vormen van een lokaal sportakkoord. Daarnaast sloegen 19 gemeenten dit proces over, zij vroegen direct een uitvoeringsbudget voor 2019 aan.

Van de 155 eerste tranche gemeenten hebben 45 gemeenten voor het volgende aanvraagmoment (november 2019) een lokaal sportakkoord opgeleverd. Deze 45 gemeenten hebben, tegelijk met de oplevering van het sportakkoord, uitvoeringsbudget voor 2020 aangevraagd. De resterende 110 gemeenten uit de eerste tranche gaan wat langer door met het proces en leveren het sportakkoord later op. In november 2019 hebben daarnaast 164 gemeenten een aanvraag voor sportformateur ingediend (2^e tranche genoemd). Dit betekent dat op peildatum 8 november 2019 in totaal 339 van de 355 Nederlandse gemeenten deelnamen aan de regeling (zie tabel 2.1). Zij maken een lokaal sportakkoord of geven er uitvoering aan. Een uitzondering vormen de G5 gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven) die uitvoering geven aan een *living lab*, leeromgevingen waar innovaties op het gebied van sport en bewegen worden getest en verbeterd.

Tabel B2.1 Overzicht aanvragen voor regeling lokale sportakkoorden in 2019 (aantal gemeenten, peildatum 8 november 2019)¹¹

1 ^e ronde: April 2019	Aantal	2 ^e ronde: November 2019	Aantal
Aanvraag sportformateur 1 ^e tranche	155	Doorloop sportformateur (geen oplevering sportakkoord op 8 november)	110
		Oplevering sportakkoord en aanvraag uitvoeringsbudget 1 ^e tranche	45
Aanvraag uitvoeringsbudget 0 ^e tranche (waaronder G5)	19	Doorloop uitvoeringsbudget 0 ^e tranche (waaronder G5)	19
		Aanvraag uitvoeringsbudget	1
		Aanvraag sportformateur 2 ^e tranche	164
Geen aanvraag	181	Geen aanvraag	16
Totaal gemeenten	355	Totaal gemeenten	355

Bron: VSG, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B2. 2 Gemeenten die een lokaal sportakkoord hebben opgeleverd (1^e tranche; peildatum 8 november 2019)

Aalten*	Alphen-Chaam	Baarle Nassau
Berkelland*	Boekel	Bronckhorst*
Cranendonck	De Bilt	Den Helder
Dinkelland	Doetinchem*	Dordrecht
Ede	Gennep	Gilze en Rijen
Groningen	Haarlem	Heemskerk
Heerlen	Hellevoetsluis	Helmond
Hilversum	Hoeksche Waard	Hollands Kroon
Leidschendam-Voorburg	Lingewaard	Montferland*
Mook en Middelaar	Oegstgeest**	Olst-Wijhe
Oost Gelre*	Oss	Oude IJsselstreek*
Pijnacker-Nootdorp	Rhenen	Rijswijk
Rucphen	Schagen	Uden
Venray	Vlaardingen	Weststellingwerf
Westvoorne	Winterswijk*	Zandvoort
Zutphen		

* Gemeenten die de aanvraag hebben gedaan binnen een regionaal samenwerkingsverband.

** Oegstgeest heeft een lokaal sportakkoord opgesteld en uitvoeringsbudget aangevraagd, zonder gebruik te maken van een sportformateur.

¹¹ Tabellen B2.1 en B2.2 overgenomen uit: Reitsma, M., Pulles, I. & Poel, H. van der (2019). [Monitor Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland': voortgangsrapportage november 2019](#). Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage 3. Zoektermen documentanalyse lokale sportakkoorden

Tabel B3.1 Zoektermen documentanalyse per deelthema, zoekactie januari 2020*

Inclusief sporten en bewegen		Duurzame sportinfrastructuur	Vitale sport- en beweegaanbieders
inclusi-	aangepast	duurza-	vita-
bepierking	welkom	accommodatie	vereniging
handicap	acceptatie	zonnepane-	ondersteuning
aandoening	uitsluit	warmtepomp	opleiding
ouderen	valide	isolatie	kader
senioren	ziek	LED	vrijwilliger
kind	gedrag	verlichting	bestuur
jongeren	toegankelijk	energie	club
jeugd	fysiek	energiebesparing	aanbieder
vrouwen	menta-	energieneutraal	train-
meisjes	insluit	functiemenging	fitness
etnisch	iedereen	multifunctione-	buurtsportcoach
seksuele geaardheid	drempel	De Groene Club	combinatiefunctionaris
migra-	hulpmiddel	gas	ondernemerschap
lhbt	vervoer	BOSA	open club
opleiding	bewustwording	SPUK	vitaal sportpark
ses	vindbaar	milieu	sportadviseur
armoede	alliantie	beweegplek	procesbegeleid-
jeugdsportfonds	gelijkheid	openbare ruimte	code goed bestuur
minderheden	keuze	beweegvriendelijk	NOC*NSF
diversiteit	regie	beweegruimte	sportbond
doelgroep	bejegening	natuur	service
belemmering	meedoen	route	lidmaatschap
kwetsba-	erbij horen	bespelingsgraad	flexibel
achterstand	integratie	capaciteit	abonnement
g-sport	Uniek Sporten	open sportpark	maatschappelijk
inkomen	fonds		vitaliteit
wijk	WMO		organisatiekracht
chronisch	socia-		
gehandicaptensport			

* Een streepje achter een woord betekent dat dit woord in de zoekactie is afgekort, om de juist resultaten te krijgen. Dit voorkomt het mislopen van hits bij vervoegde woorden. Bijvoorbeeld bij 'migra-', levert de zoekactie zowel voor de woorden 'migrant' als 'migratie' een hit op.

Vervolg tabel B3.1 Zoektermen documentanalyse per deelthema, zoekactie januari 2020*

Positieve sportcultuur	Van jongs af aan vaardig	Topsport
positie-	vaardig	topsport
sportcultuur	deelname	talent-
sportklimaat	motorisch	talent-ontwikkeling
veilig	motorische vaardigheden	talent-herkenning
pedagogisch	motorische ontwikkeling	RTC
grensoverschrijdend	motorische test	select-
sportkadercoach	kinderopvang	medaille
clubkadercoach	bewe-	evenement
sportplezier	beweegmonitor	citymarketing
seksuele intimidatie	beweegvaardigh-	side event
VOG	beweegnorm	
verklaring omtrent gedrag	beweegrichtlijn	
wangedrag	beweegprogramma	
incident	bewegingsonderwijs	
gedragsregel	onderwijs	
normen en waarden	vakleerkracht	
sportiviteit	leerlingvolgsysteem	
respect	school	
fairplay	spelen	
ouder	wijk	
vertrouwenspersoon	plezier	
vertrouwenscontact-persoon	schoolplein	
discriminatie	pauze	
	0-4 jaar	
	Naschools	

* Een streepje achter een woord betekent dat dit woord in de zoekactie is afgekort, om de juist resultaten te krijgen. Dit voorkomt het mislopen van hits bij vervoegde woorden. Bijvoorbeeld bij 'migra-', levert de zoekactie zowel voor de woorden 'migrant' als 'migratie' een hit op.

Vervolg tabel B3.1 Zoektermen documentanalyse per deelthema, zoekactie januari 2020*

Preventieakkoord/gezondheid	Andere (beleids-)terreinen	Termen gerelateerd aan proces lokaal sportakkoord
preventie	omgeving–	versterk–
preventieakkoord	omgevingsvisie	uitbreid–
gezond–	omgevingswet	samenwerk–
gezondheid	zorg	ondersteun–
gezonde kantine	welzijn	subsidie
gezonde school	onderwijs	sportnota
gezonde leefstijl	wmo	financier–
sportsponsoring	sociaal domein	uitvoering
voeding	ruimtelijke ordening	uitvoeringsbudget
gewicht	integra–	monitor
alcohol	bedrijfsleven	evalu–
roken	sportraad	stuurgroep
rookvrij	fitness	projectgroep
overgewicht	zwembaden	nulmeting
obesitas		platform
Jongeren Op Gezond Gewicht		data
JOGG		
JOGG aanpak		
JOGG regisseur		
Team:Fit		
Convenant Gezonde		
Sportevenementen		

* Een streepje achter een woord betekent dat dit woord in de zoekactie is afgekort, om de juist resultaten te krijgen. Dit voorkomt het mislopen van hits bij vervoegde woorden. Bijvoorbeeld bij ‘migra–’, levert de zoekactie zowel voor de woorden ‘migrant’ als ‘migratie’ een hit op.

Bijlage 4. Ondertekenaars van de lokale sportakkoorden

Voor elk lokaal sportakkoord (n=39) is genoteerd hoeveel partijen het akkoord hebben ondertekend (tabel B4.1). Hierbij is onderscheid gemaakt naar verschillende typen organisaties: sportverenigingen, andere sportaanbieders, gemeente, welzijnsorganisaties, zorgorganisaties, jeugdorganisaties, onderwijs, bedrijfsleven, sportraad en sportservice. Daarnaast is er een categorie overig. In sommige sportakkoorden waren niet alle ondertekenende partijen te onderscheiden, bijvoorbeeld omdat een logo of handtekening niet leesbaar was. Dit kan resulteren in een verschil tussen het totaal aantal ondertekenaars en de som van de verschillende typen ondertekenaars. Uit de akkoorden van Cranendonck en Dordrecht was niet op te maken wie de ondertekenaars waren. Daarom is de telling gebaseerd op 37 lokale akkoorden. Tot slot waren sommige sportakkoorden nog niet officieel ondertekend door de partijen, omdat de handtekeningen op een later moment zijn gezet. Deze zijn wel opgenomen in de tabel, en voorzien van een *. In tabel B4.2 staat nog een verdere uitsplitsing van het type organisaties dat de lokale sportakkoorden heeft ondertekend.

Tabel B4.1 Overzicht van ondertekenaars van de lokale sportakkoorden (in aantal organisaties, n=37)

Gemeente	Totaal aantal ondertekenaars	Sport- verenigingen	Andere sport- aanbieders	Gemeente	Welzijn	Zorg	Jeugd	Onderwijs	Bedrijfsleven	Sportraad	Sport- service	Overig
Alphen-Chaam*	24	4	2	1	3	4	1	4	1	0	0	3
Baarle Nassau*	14	4	0	1	1	3	0	4	0	0	0	1
Boekel	12	6	0	1	2	3	0	0	0	0	0	0
Cranendonck	onbekend											
De Bilt*	22	11	1	1	1	5	0	1	1	1	0	0
Den Helder	24	8	1	1	1		1	2	1	1	1	2
Dinkelland	20	14	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1
Dordrecht	onbekend											0
Ede*	25	10	2	1	1	1	0	1	3	1	1	1
Gennep*	27	10	6	1	1	5	0	7	0	0	0	0
Gilze en Rijen*	20	6	1	1	0	1	1	7	0	0	0	3
Groningen*	43	16	2	1	0	4	1	4	0	1	1	13
Haarlem	39	16	3	1	2	1	2	5	0	0	1	7
Heemskerk	25	8	2	1	3	2	0	5	0	0	1	3
Heerlen	38	19	0	1	1	0	4	0	0	1	1	11
Hellevoetsluis	16	6	2	1	3	0	2	0	0	0	0	2
Helmond	49	13	3	1	4	4	4	4	1	1	0	14
Hilversum	45	15	2	1	3	6	3	5	2	0	1	7

* Sommige sportakkoorden waren nog niet officieel ondertekend door de partijen, omdat de handtekeningen op een later moment zijn gezet.

Vervolg tabel B4.1 Overzicht van ondertekenaars van de lokale sportakkoorden (in aantal organisaties, n=37)

Gemeente	Totaal aantal ondertekenaars	Sport- verenigingen	Andere sport- Aanbieders	Gemeente	Welzijn	Zorg	Jeugd	Onderwijs	Bedrijfsleven	Sportraad	Sport- service	Overig
Hoeksche Waard*	19	12	0	1	1	0	0	0	0	1	0	4
Hollands Kroon	20	9	3	1	0	2	0	0	0	0	1	4
Leidschendam- Voorburg	12	7	0	1	0	2	0	0	0	0	0	2
Lingewaard	69	27	2	1	2	17	5	2	0	1	0	12
Mook en Middelaar	12	1	1	1	1	4	2	1	1	0	0	9
Oegstgeest	22	21	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Olst-Wijhe	16	6	3	1	1	0	2	1	0	0	0	3
Oss	44	21	7	1	2	1	0	1	4	1	0	6
Pijnacker- Nootdorp	13	2	1	1	2	0	2	2	0	1	0	2
Rhenen	22	8	4	1	2	2	0	1	0	0	1	3
Rijswijk	18	7	4	1	2	2	0	0	0	1	0	1
Rucphen*	14	5	1	1	0	2	1	4	0	0	0	0
Schagen	28	13	2	1	0	2	2	1	0	1	1	5
Uden	26	13	1	1	1	1	2	2	1	0	0	4
Venray	82	7	12	1	6	21	3	15	12	0	0	5
Vlaardingen	25	10	2	1	4	0	1	3	0	0	0	4
Weststellingwerf	23	8	1	1	2	3	3	2	0	0	0	3
Westvoorne	17	4	5	1	0	4	1	1	0	0	0	1
Zandvoort	17	5	1	1	1	3	0	1	1	1	1	2
Zutphen	17	13	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0
Regionaal Sportakkoord Achterhoek**	19	0	0	8	4	2	0	1	2	0	0	2
Totaal aantal	978	365	77	44	59	110	43	88	31	13	11	140

* Sommige sportakkoorden waren nog niet officieel ondertekend door de partijen, omdat de handtekeningen op een later moment zijn gezet.

** Dit betreft een regionaal sportakkoord, van meerdere gemeenten: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B4.2 Overzicht van de verschillende typen organisaties die lokale sportakkoorden hebben ondertekend*

Sportverenigingen (n=365)**	Andere sportaanbieders (n=77)	Welzijn (n=59)	Zorg (n=110)	Jeugd (n=43)	Onderwijs (n=88)	Bedrijven (n=31)	Overig (n=140)
Voetbal (64)	Sportschool (32)	Welzijnsorganisatie algemeen (25)	Fysiotherapie (28)	Kinderopvang (16)	Basisonderwijs (55)	Supermarkt/horeca (9)	Sportorganisaties overig (21)
Tennis (33)	Zwembad (7)	Maatschappelijke welzijnsorganisatie (12)	GGD (20)	Jeugdsportfonds (6)	Voortgezet onderwijs (15)	Bank (6)	Sociaal werk (14)
Gymnastiek/turnen (23)	Particuliere sportaanbieder (7)	Welzijnsorganisatie senioren (6)	Zorginstelling (11)	Naschoolse opvang (5)	MBO (5)	Advies/consultancy/coaching (8)	Wijk/buurtcentrum (15)
Volleybal (17)	Evenement (5)	Belangenbehartiging algemeen (5)	Medische instelling (8)	JOGG (5)	HBO (4)	Overig (8)	Oudervereniging/fonds (11)
Vechtsporten (17)	Personal trainer (3)	Vitaliteitsorganisatie (3)	Mentale gezondheid (8)	Jeugdhulp (2)	Praktijkonderwijs (2)		Sportbond (10)
Zwemmen (16)	Scouting (3)	Belangenbehartiging mensen met een beperking (3)	Gezondheidscentrum (7)	Jongerenorganisatie (1)	Overig (5)		Uniek Sporten/ fonds gehandicaptensport (8)
Basketbal (15)	Yoga (1)	Vluchtelingenwerk (2)	Huisarts (3)	Overig (8)			Leefstijlprogramma (8)
Atletiek (15)	Dansschool (1)	Coaching (2)	Podotherapeut (3)				Cultuurorganisatie (6)
Hockey (14)	Survival (1)	Overig (2)	Overig (16)				Reddingsbrigade (4)
Denksporten (11)	Overig (14)						Vrijwilligerscentrale (2)
							Overig (30)

* De typen organisaties uit tabel B4.1 'gemeente', 'sportraad' en 'sportservice' spreken voor zich en zijn niet uitgesplitst in deze tabel.

** Hier is de top 10 van betrokken sportverenigingen weergegeven. Er zijn nog veel meer sportverenigingen betrokken.

Bron: Documentanalyse sportakkoorden VSG/Mulier Instituut, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

